

# Yrkesexamen inom naturbranschen



# Yrkesexamen inom naturbranschen

De som avlagt yrkesexamen inom naturbranschen behärskar processen för produktifiering av en tjänst eller en produkt inom naturbranschen. De kan tillämpa kunskap om naturen och arbeta i naturmiljön. De kan arbeta företagarmässigt och i kundservicesituationer.

En vildmarks- och naturguide som avlagt *kompetensområdet för vildmarks- och naturguidning* kan arbeta i vildmarks- och naturmiljö, planera och förbereda guidning och guida kundgrupper i naturen, tillämpa sin naturkunskap och ha omsorg om gruppens säkerhet.

En förädlare av naturprodukter som avlagt *kompetensområdet för branschen för naturprodukter* kan ta tillvara naturprodukter och av dem förädla livsmedel, friskvårdsprodukter eller andra produkter. En naturproduktsrådgivare som avlagt kompetensområdet för branschen för naturprodukter kan sköta om tillvaratagandet av naturprodukter och utföra företags- och konsumentrådgivning inom branschen för naturprodukter.

En viltvårdare som avlagt *kompetensområdet för viltekonomi* behärskar viltvårdsuppgifter och känner till villebrådsstammen på sitt verksamhetsområde. Hen kan ha omsorg om livsmiljön för villebråd och bedriva viltfarmning eller jakttjänster.

De som avlagt yrkesexamen inom naturbranschen kan verka som ledare för vildmarks- och naturprogram, utfärder och vandringar, som förädlare av eller rådgivare för naturprodukter, eller i uppgifter med att producera tjänster inom viltvård och jakt. De som avlagt yrkesexamen inom naturbranschen kan verka som företagare eller arbeta för företag, organisationer eller inom den offentliga sektorn.

<b>Namn på grunderna</b>	Yrkesexamen inom naturbranschen
<b>Föreskriftens diarienummer</b>	OPH-849-2018
<b>Koulutuskoodit</b>	Yrkesexamen inom naturbranschen (364946)
<b>Osaamisalat</b>	Kompetensområdet för vildmarks- och naturguidning (2336) Kompetensområdet för branschen för naturprodukter (2337) Kompetensområdet för viltekonomi (2338)
<b>Tutkintonimikkeet</b>	Naturproduktsrådgivare (20040) Vildmarks- och naturguide (20038) Förädlare av naturprodukter (20039) Viltvårdare (20041)
<b>Träder i kraft</b>	01.08.2018

# Innehållsförteckning

1. Uppbyggnaden av examen. . . . .	1
2. Examensdelar. . . . .	4
2.1. Produktifiering av naturen, 20 kp (200751). . . . .	4
2.2. Att arbeta i vildmarks- och naturmiljö, 40 kp (200752). . . . .	5
2.3. Guidning i olika friluftsgrenar, 30 kp (200753). . . . .	7
2.4. Genomförande av en naturbaserad välfärdstjänst, 30 kp (200754). . . . .	9
2.5. Tematiska guidetjänster i naturförhållanden, 30 kp (200755). . . . .	11
2.6. Organisera en krävande vandring, 40 kp (200756). . . . .	12
2.7. Programtjänster med användning av djur, 30 kp (200757). . . . .	14
2.8. Motoriserade programtjänster i naturen, 30 kp (200758). . . . .	16
2.9. Naturguidning av specialgrupper, 30 kp (200759). . . . .	19
2.10. Vildmarksbespisning, 30 kp (200760). . . . .	20
2.11. Guidning av internationella kunder i naturen, 30 kp (200761). . . . .	22
2.12. Anläggning av naturobjekt, 40 kp (200762). . . . .	24
2.13. Planering av företagsverksamhet inom naturbranschen, 30 kp (200763). . . . .	25
2.14. Tillvaratagande av naturprodukter, 40 kp (200764). . . . .	27
2.15. Rådgivning inom branschen för naturprodukter, 30 kp (200765). . . . .	30
2.16. Förädling av naturprodukter till livsmedel, 30 kp (200766). . . . .	32
2.17. Förädling av naturprodukter för att främja djurs välbefinnande, 30 kp (200767). . . . .	35
2.18. Framställning av friskvårdsprodukter som bygger på naturprodukter, 30 kp (200768). . . . .	38
2.19. Tillverkning av hantverks- och prydnadsföremål av råvaror från naturen, 30 kp (200769). . . . .	41
2.20. Produktion av råvaror för naturprodukter, 30 kp (200770). . . . .	44
2.21. Organisera förädling av naturprodukter, 30 kp (200771). . . . .	46
2.22. Viltvård, 40 kp (200772). . . . .	47
2.23. Genomförande av jaktjänst, 30 kp (200773). . . . .	49
2.24. Viltfarmning, 30 kp (200774). . . . .	51
3. Bilaga 1. Förteckning över arter till examensdelen Arbeten i vildmarks- och naturmiljö. . . . .	54
4. Bilaga 2. Förteckning över arter till examensdelen Tillvaratagande av naturprodukter. . . . .	55



# 1. Uppbyggnaden av examen

Omfattningen av yrkesexamen inom naturbranschen är 150 kompetenspoäng. Examen innehåller följande tre kompetensområden:

- Kompetensområdet för vildmarks- och naturguidning, vildmarks- och naturguide
- Kompetensområdet för branschen för naturprodukter, förädlare av naturprodukter.

Om den studerande väljer examensdelen Naturproduktsrådgivning är examensbenämningen naturproduktsrådgivare.

- Kompetensområdet för viltekonomi, viltvårdare.

Obligatorisk examensdel för alla i yrkesexamen inom naturbranschen är Produktifiering av en naturprodukt eller -tjänst (20 kompetenspoäng).

I kompetensområdet för vildmarks- och naturguidning är Arbeten i vildmarks- och naturmiljö (40 kompetenspoäng) obligatorisk examensdel. Dessutom ska valbara examensdelar avläggas så att de omfattar 90 kompetenspoäng, och av dessa ska åtminstone en examensdel avläggas från kompetensområdets valbara examensdelar i grupp 1.

I kompetensområdet för branschen för naturprodukter är Tillvaratagande av naturprodukter (40 kompetenspoäng) obligatorisk examensdel. Dessutom ska valbara examensdelar avläggas så att de omfattar 90 kompetenspoäng, och av dessa ska åtminstone en examensdel avläggas från kompetensområdets valbara examensdelar i grupp 1.

I kompetensområdet för viltekonomi är Viltvård (40 kompetenspoäng) obligatorisk examensdel. Som valbar examensdel avläggs examensdelen Genomförande av jakttjänst (30 kompetenspoäng) eller Viltfarmning (30 kompetenspoäng) eller båda dessa. Dessutom ska övriga valbara examensdelar avläggas så att hela omfattningen av examen är 150 kompetenspoäng.

<b>OBLIGATORISK EXAMENSDDEL   20 KP</b>
Produktifiering av naturen, 20 kp, <b>O</b>
<b>KOMPETENSOMRÅDET FÖR VILDMARKS- OCH NATURGUIDNING   130 KP</b>
<b>Obligatorisk examensdel   40 kp</b>
Att arbeta i vildmarks- och naturmiljö, 40 kp, <b>O</b>
<b>Valbara examensdelar 1   30-90 kp</b>
Guidning i olika friluftsgrenar, 30 kp
Genomförande av en naturbaserad välfärdstjänst, 30 kp
Tematiska guidetjänster i naturförhållanden, 30 kp
Organisera en krävande vandring, 40 kp
Programtjänster med användning av djur, 30 kp
Motoriserade programtjänster i naturen, 30 kp
<b>Valbara examensdelar 2   0-60 kp</b>
Naturguidning av specialgrupper, 30 kp
Vildmarksbespisning, 30 kp
Guidning av internationella kunder i naturen, 30 kp
Anläggning av naturobjekt, 40 kp

Planering av företagsverksamhet inom naturbranschen, 30 kp
Tillvaratagande av naturprodukter, 40 kp
Rådgivning inom branschen för naturprodukter, 30 kp
Förädling av naturprodukter till livsmedel, 30 kp
Förädling av naturprodukter för att främja djurs välbefinnande, 30 kp
Framställning av friskvårdsprodukter som bygger på naturprodukter, 30 kp
Tillverkning av hantverks- och prydnadsföremål av råvaror från naturen, 30 kp
Produktion av råvaror för naturprodukter, 30 kp
Organisera förädling av naturprodukter, 30 kp
Viltvård, 40 kp
Genomförande av jakttjänst, 30 kp
Viltfarmning, 30 kp
<b>  20-30 kp</b>
<b>KOMPETENSOMRÅDET FÖR BRANSCHEN FÖR NATURPRODUKTER   130 KP</b>
<b>Obligatorisk examensdel   40 kp</b>
Tillvaratagande av naturprodukter, 40 kp, <b>O</b>
<b>Valbara examensdelar 1   30-90 kp</b>
Rådgivning inom branschen för naturprodukter, 30 kp
Förädling av naturprodukter till livsmedel, 30 kp
Förädling av naturprodukter för att främja djurs välbefinnande, 30 kp
Framställning av friskvårdsprodukter som bygger på naturprodukter, 30 kp
Tillverkning av hantverks- och prydnadsföremål av råvaror från naturen, 30 kp
Produktion av råvaror för naturprodukter, 30 kp
Organisera förädling av naturprodukter, 30 kp
<b>Valbara examensdelar 2   0-60 kp</b>
Planering av företagsverksamhet inom naturbranschen, 30 kp
Att arbeta i vildmarks- och naturmiljö, 40 kp
Guidning i olika friluftsgrenar, 30 kp
Genomförande av en naturbaserad välfärdstjänst, 30 kp
Tematiska guidetjänster i naturförhållanden, 30 kp
Organisera en krävande vandring, 40 kp
Programtjänster med användning av djur, 30 kp
Motoriserade programtjänster i naturen, 30 kp
Naturguidning av specialgrupper, 30 kp
Vildmarksbespisning, 30 kp
Guidning av internationella kunder i naturen, 30 kp
Anläggning av naturobjekt, 40 kp
Viltvård, 40 kp

Genomförande av jaktjänst, 30 kp
Viltfarmning, 30 kp
<b>  20-30 kp</b>
<b>KOMPETENSOMRÅDET FÖR VILTEKONOMI   130 KP</b>
<b>Obligatorisk examensdel   40 kp</b>
Viltvård, 40 kp, O
<b>Valbara examensdelar 1   30-60 kp</b>
Genomförande av jaktjänst, 30 kp
Viltfarmning, 30 kp
<b>Valbara examensdelar 2   30-60 kp</b>
Planering av företagsverksamhet inom naturbranschen, 30 kp
Att arbeta i vildmarks- och naturmiljö, 40 kp
Guidning i olika friluftsgrenar, 30 kp
Genomförande av en naturbaserad välfärdstjänst, 30 kp
Tematiska guidetjänster i naturförhållanden, 30 kp
Organisera en krävande vandring, 40 kp
Programtjänster med användning av djur, 30 kp
Motoriserade programtjänster i naturen, 30 kp
Naturguidning av specialgrupper, 30 kp
Vildmarksbespisning, 30 kp
Guidning av internationella kunder i naturen, 30 kp
Anläggning av naturobjekt, 40 kp
Tillvaratagande av naturprodukter, 40 kp
Rådgivning inom branschen för naturprodukter, 30 kp
Förädling av naturprodukter till livsmedel, 30 kp
Förädling av naturprodukter för att främja djurs välbefinnande, 30 kp
Framställning av friskvårdsprodukter som bygger på naturprodukter, 30 kp
Tillverkning av hantverks- och prydnadsföremål av råvaror från naturen, 30 kp
Produktion av råvaror för naturprodukter, 30 kp
Organisera förädling av naturprodukter, 30 kp
<b>  20-30 kp</b>

## 2. Examensdelar

### 2.1. Produktifiering av naturen, 20 kp (200751)

#### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- kartlägga marknadsläget för branschen och målgruppens behov
- planera en naturbaserad produkt eller tjänst
- planera marknadsföring av produkten eller tjänsten
- prissätta produkten eller tjänsten
- planera ett säkert förverkligande
- utarbeta de dokument som behövs
- utvärdera sin produktifiering.

#### Bedömning

**Den studerande kartlägger marknadsläget för branschen och målgruppens behov.**

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• utreder eventuellt konkurrerande utbud inom branschen genom att använda olika informationskällor</li><li>• bestämmer målgruppen och tar reda på hur stor efterfrågan är</li><li>• definierar nyttan av produkten eller tjänsten för kunden.</li></ul>

**Den studerande planerar en naturbaserad produkt eller tjänst.**

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• utarbetar en produktbeskrivning</li><li>• bestämmer vilka resurser som krävs</li><li>• utarbetar en plan för i vilken ordning och enligt vilken tidsplan produktifieringen ska genomföras</li><li>• utarbetar material i anknytning till kundinformationen</li><li>• beaktar myndighetsanvisningar, tillstånd och behörigheter samt gällande författningar</li><li>• planerar produkten eller tjänsten genom att beakta målen för hållbar utveckling</li><li>• drar nytta av sakkunnigas hjälp vid behov.</li></ul>

**Den studerande planerar marknadsföring av produkten eller tjänsten.**

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• utarbetar material som stöder marknadsföringen och försäljningen med hjälp av datateknik</li><li>• väljer lämpliga distributionskanaler och beaktar olika digitala kanaler</li><li>• testar vilket intresse den valda målgruppen har för den planerade produkten eller tjänsten</li><li>• planerar insamling av kundrespons och eftermarknadsföringen.</li></ul>

**Den studerande prissätter produkten eller tjänsten.**

Den studerande
----------------



Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utarbetar en kostnadskalkyl som utvisar hur priset bildas</li> <li>• prissätter produkten eller tjänsten med beaktande av vinstmarginalmål</li> <li>• fakturerar produkten eller tjänsten och beaktar bokförings- och skattelagstiftningen.</li> </ul>
----------------------------------	---

**Den studerande planerar ett säkert förverkligande.**

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kartlägger risker och farosituationer samt eventuella följder av dem</li> <li>• planerar åtgärder för att undvika faror och förebygga olyckor och olycksfall</li> <li>• utarbetar en säkerhetsplan för olycks-, faro- och skadesituationer.</li> </ul>

**Den studerande utarbetar de dokument som behövs.**

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utarbetar en tydlig skriftlig produktbeskrivning och det material som ingår i produktifieringsprocessen med hjälp av datateknik</li> <li>• sammanställer sina utarbetade dokument till en enda fil med innehållsförteckning</li> <li>• anlitar experthjälp för att utarbeta dokumenten enligt vad situationen kräver.</li> </ul>

**Den studerande utvärderar sin produktifiering.**

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utvärderar realistiskt hur produktifieringsprocessen lyckades</li> <li>• utvärderar heltäckande produktifieringsmaterialets klarhet och innehåll</li> <li>• utvärderar hur funktionell planeringen och tidsplanen var</li> <li>• definierar vad som behöver utvecklas.</li> </ul>

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att genomföra en produktifieringsprocess som har med naturen att göra. Produktifieringen kan gälla en produkt eller tjänst inom naturbranschen. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.2. Att arbeta i vildmarks- och naturmiljö, 40 kp (200752)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- röra sig i naturen i sommar- och vinterförhållanden
- övernatta i terrängen på sommaren och vintern
- berätta för en grupp om naturen i verksamhetsmiljön
- leda en grupp i naturen

- ha omsorg om säkerheten
- agera enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

## Bedömning

### Den studerande rör sig i naturen i sommar- och vinterförhållanden.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• orienterar pålitligt med hjälp av papperskarta och kompass i ljus och mörker</li> <li>• använder vid behov andra positionsbestämningsverktyg</li> <li>• väljer utrustning som är lämplig för verksamheten och miljön för sig själv och för gruppen.</li> </ul>

### Den studerande övernattar i terrängen på sommaren och vintern.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• väljer utrustning som är lämplig för övernattningen för sig själv och för gruppen</li> <li>• väljer den lämpligaste övernattningsplatsen i miljön</li> <li>• övernattar tillsammans med gruppen tryggt i terrängen och beaktar väderleksförhållandena</li> <li>• tillreder mat på öppen eld och säkerställer säkerheten och hygien</li> <li>• handleder gruppen i underhåll av utrustningen</li> <li>• reparerar sakkunnigt utrustning enligt vad situationen kräver.</li> </ul>

### Den studerande berättar för gruppen om naturen i verksamhetsmiljön.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• känner de vanligaste finländska organismarterna och naturtyperna samt berättar situationsanpassat om dessa för gruppen</li> <li>• berättar sakkunnigt om områdets typiska livsmiljöer</li> <li>• berättar om särdrag i områdets natur och anpassar innehållet efter gruppen</li> <li>• identifierar väderleksförändringar och berättar om dessa</li> <li>• diskuterar aktuella natur- och naturskyddsfrågor</li> <li>• berättar om den allemansrätt som gäller verksamheten</li> <li>• kommunicerar interaktivt och lyssnar på kunden.</li> </ul>

### Den studerande leder gruppen i naturen.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• förmedlar tydligt anvisningar och sakuppgifter</li> <li>• säkerställer att kunderna förstått instruktionerna</li> <li>• berättar om säkerhetsfrågor och centrala sakuppgifter i verksamheten på ett främmande språk</li> <li>• har omsorg om att upprätthålla sin egen och gruppens funktionsförmåga och beaktar individuella behov</li> <li>• ser till att gruppen håller ihop</li> <li>• följer den överenskomna planen och tidsplanen</li> <li>• agerar på det sätt situationen kräver när förhållandena förändras</li> <li>• leder verksamheten och delegerar uppgifter och ansvar till eventuella medhjälpare</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kommunicerar interaktivt och engagerar gruppen i mån av möjlighet.</li> </ul>
--	--

**Den studerande har omsorg om säkerheten.**

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utarbetar en säkerhetsplan på det sätt verksamheten och aktivitetsplatsen kräver</li> <li>• förutser risker, identifierar farliga situationer och gör vid behov ändringar i genomförandet av verksamheten</li> <li>• väljer lämpligt vedmaterial i terrängen och behärskar eldslagningstekniken och att göra upp öppen eld</li> <li>• instruerar gruppen i verksamhetens säkerhetsfrågor och säkerställer att kunderna förstått instruktionerna</li> <li>• identifierar gränserna för det egna kunnandet</li> <li>• behärskar allmänna färdigheter i första hjälpen på Fhj2-nivå även i terrängförhållanden och ger vid behov första hjälp.</li> </ul>

**Den studerande agerar enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.**

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• agerar enligt aktuella författningar, tillståndsförfaranden och myndighetsanvisningar för guidningsverksamheten</li> <li>• beaktar ansvar och kompetenskrav som gäller för aktiviteterna enligt vad situationen kräver</li> <li>• respekterar markägarnas och de lokala invånarnas rättigheter</li> <li>• agerar på området med beaktande av verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringar</li> <li>• vägleder med sitt eget exempel i en miljövänlig verksamhet</li> <li>• minimerar belastningen av miljön i sin verksamhet</li> <li>• ordnar verksamhetens avfallshantering enligt författningarna.</li> </ul>

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att guida en grupp i terrängförhållanden på sommaren och vintern. Artkännedomen i naturkunskap påvisas i arter enligt bilaga 1 (350 arter) i samband med praktiska arbetsuppgifter, i ett artidentifieringstest eller i en simulerad situation. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.3. Guidning i olika friluftsgrenar, 30 kp (200753)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera och förbereda en motionstjänst i naturen som passar för en kundgrupp
- genomföra en trygg och högklassig motionstjänst i naturen
- agera i kundbetjäningssituationer
- agera enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

## Bedömning

Den studerande planerar och förbereder en motionstjänst i naturen som passar för en kundgrupp.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• identifierar den färdighetsnivå i grenen som krävs av kunderna, grenens kompetenskrav och andra krav som tjänsten ställer</li><li>• beaktar säkerhets- och ansvarsfrågorna i planeringen</li><li>• utarbetar en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats</li><li>• organiserar det samarbete som behövs med andra aktörer</li><li>• skaffar den information som behövs och samarbetar i den mån det behövs med grenens bakgrundsorganisation</li><li>• marknadsför tjänsten via kanaler som når målgruppen</li><li>• utarbetar förhandsinstruktioner som kunderna behöver</li><li>• utarbetar för den ifrågavarande tjänsten en kostnadsberäkning som visar hur priset bildas</li><li>• fakturerar tjänsten.</li></ul>

Den studerande genomför en trygg och högklassig motionstjänst i naturen.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• behärskar teknikerna i den aktuella grenen tillräckligt bra för att kunna genomföra en trygg och högklassig tjänst</li><li>• förutser risker, identifierar farliga situationer och ändrar genomförandet när situationen kräver det</li><li>• instruerar gruppen i säkerhetsfrågorna i aktiviteten och säkerställer att kunderna förstått instruktionerna</li><li>• identifierar gränserna för det egna kunnandet och beaktar det i sin verksamhet</li><li>• ser till, underhåller och reparerar vid behov den utrustning som behövs i grenen</li><li>• behärskar allmänna färdigheter i första hjälpen på Fhj2-nivå och ger vid behov första hjälp.</li></ul>

Den studerande agerar i kundbetjäningssituationer.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• leder verksamheten klart och tydligt</li><li>• instruerar kunderna att välja rätt utrustning</li><li>• instruerar kunderna smidigt och förståeligt i tekniker och i användning av utrustningen i motionsgrenen i naturen</li><li>• berättar om grenens uppkomst, utveckling och hur den påverkar välbefinnandet</li><li>• berättar om möjligheterna att utöva grenen</li><li>• kommunicerar interaktivt och engagerar kunderna i mån av möjlighet</li><li>• har omsorg om kundernas välbefinnande och säkerhet</li><li>• följer sin utarbetade plan och tidtabell</li><li>• ändrar verksamheten om situationerna eller förhållandena ändras</li><li>• håller sina givna marknadsföringslöften</li><li>• begär och tar emot respons på sin verksamhet och definierar utvecklingsbehov.</li></ul>

Den studerande agerar enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• agerar enligt aktuella författningar, tillståndsförfaranden och myndighetsanvisningar för tjänsten</li><li>• beaktar ansvar och kompetenskrav som gäller för aktiviteten, evenemanget eller aktivitetsplatsen</li><li>• respekterar markägarnas och de lokala invånarnas rättigheter</li><li>• agerar på området med beaktande av verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringar</li><li>• vägleder med sitt eget exempel kunderna i en miljövänlig verksamhet</li><li>• minimerar belastningen av miljön i sin verksamhet</li><li>• ordnar verksamhetens avfallshantering enligt avfallslagstiftningen.</li></ul>

### Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och genomföra en trygg tjänst som bygger på en motionsgren i terrängförhållanden. Den studerande ska i yrkesprovet behärska sin valda gren och guidning av kunderna. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.4. Genomförande av en naturbaserad välfärdstjänst, 30 kp (200754)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera och förbereda en naturbaserad välfärdstjänst
- genomföra en välfärdsbaserad tjänst i en naturmiljö
- agera i kundbetjäningssituationer
- agera enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

### Bedömning

Den studerande planerar och förbereder en naturbaserad välfärdstjänst.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• tillämpar teori- och forskningskunskap gällande naturens inverkan på välbefinnandet i planeringen av tjänsten</li><li>• ställer upp genomförbara mål för tjänsten</li><li>• väljer och motiverar de övningar eller metoder som praktiseras i naturen i enlighet med kundgruppen och målen</li><li>• väljer en naturmiljö som passar tjänsten och motiverar möjligheterna att främja välbefinnande</li><li>• förutser i planeringen kundgruppens behov, begränsningar och möjligheter</li><li>• beaktar färdighets- och kompetenskraven för tjänsten</li><li>• bestämmer utrustning och andra resurser som behövs för tjänsten</li><li>• utarbetar en säkerhetsplan för tjänsten</li><li>• förbereder platserna där tjänsten ska genomföras utan att skada miljön</li></ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utarbetar förhandsinstruktioner som kunderna behöver</li> <li>• tar reda på hälsouppgifter om kunderna i den utsträckning genomförandet av tjänsten kräver</li> <li>• utarbetar för den ifrågavarande tjänsten en kostnadsberäkning som visar hur priset bildas</li> <li>• fakturerar tjänsten.</li> </ul>
--	---

#### Den studerande genomför en välfärdsbaserad tjänst i en naturmiljö.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tillämpar sitt kunnande om naturens inverkan på välbefinnandet vid genomförandet av tjänsten och motiverar välbefinnandemålen i de metoder som används</li> <li>• genomför tjänstens olika skeden smidigt och enligt överenskommelsen</li> <li>• beaktar kundgruppens behov och begränsningar</li> <li>• granskar kundernas utrustning och instruerar kunderna i säkerhetsfrågor</li> <li>• säkerställer att kunderna förstått instruktionerna</li> <li>• följer sin utarbetade plan och tidsplan</li> <li>• förutser och undviker risker</li> <li>• ändrar verksamheten om situationerna, kundernas behov eller förhållandena kräver det</li> <li>• behärskar allmänna färdigheter i första hjälpen på Fhj2-nivå och ger vid behov första hjälp.</li> </ul>

#### Den studerande agerar i kundbetjäningssituationer.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• leder verksamheten klart och tydligt</li> <li>• kommunicerar interaktivt och stöder kunderna att bli engagerade</li> <li>• handleder kunderna att uppleva och känna naturens inverkan på välbefinnandet med många sinnen</li> <li>• har omsorg om kundernas välbefinnande och säkerhet</li> <li>• guidar kunderna som grupp och enskilt och möjliggör en positiv naturupplevelse</li> <li>• handleder kunderna att reflektera över upplevelserna</li> <li>• begär och tar emot respons på sin verksamhet och definierar utvecklingsbehov.</li> </ul>

#### Den studerande agerar enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• agerar enligt aktuella författningar, tillståndsförfaranden och myndighetsanvisningar för tjänsten</li> <li>• beaktar ansvar och kompetenskrav som gäller för turismtjänster</li> <li>• respekterar markägarnas och de lokala invånarnas rättigheter</li> <li>• agerar på området med beaktande av verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringar</li> <li>• beaktar i sin verksamhet faktorer som inverkar på utrustningens hållbarhet och underhåll</li> <li>• handleder med sitt eget exempel kunderna i en miljövänlig verksamhet</li> <li>• minimerar belastningen av miljön i sin verksamhet</li> <li>• ordnar verksamhetens avfallshantering enligt avfallslagstiftningen.</li> </ul>

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och genomföra en trygg välfärdstjänst i naturmiljön. Den studerande ska i yrkesprovet behärska att dra nytta av naturens inverkan på välbefinnandet, att handleda gruppen och kundbetjäning. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.5. Tematiska guidetjänster i naturförhållanden, 30 kp (200755)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera och förbereda en tematisk tjänst
- genomföra en naturbaserad tematisk tjänst
- agera i kundbetjäningssituationer
- agera enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

### Bedömning

Den studerande planerar och förbereder en tematisk tjänst.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• planerar en tematisk tjänst som intresserar och passar kundgruppen</li><li>• planerar en helhet som innefattar hela tjänsten</li><li>• beaktar färdighets- och kompetenskraven för tjänsten</li><li>• säkerställer att tjänsten lämpar sig för den aktuella miljön</li><li>• förbereder platserna där tjänsten ska genomföras utan att skada miljön</li><li>• utarbetar en säkerhetsplan för tjänsten</li><li>• bestämmer och reserverar utrustning och andra resurser som behövs för tjänsten</li><li>• utarbetar förhandsinstruktioner som kunderna behöver</li><li>• utarbetar för den ifrågavarande tjänsten en kostnadsberäkning som visar hur priset bildas</li><li>• fakturerar tjänsten.</li></ul>

Den studerande genomför en naturbaserad tematisk tjänst.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• genomför tjänstens olika skeden smidigt och enligt överenskommelsen</li><li>• ansvarar för ett säkert genomförande av tjänsten</li><li>• beaktar kundgruppens behov och begränsningar</li><li>• granskar kundernas utrustning och instruerar kunderna i säkerhetsfrågor</li><li>• säkerställer att kunderna förstått instruktionerna</li><li>• följer sin utarbetade plan och tidsplan</li><li>• förutser och undviker risker</li><li>• ändrar verksamheten om situationerna eller förhållandena kräver det</li></ul>

- behärskar allmänna färdigheter i första hjälpen på Fhj2-nivå och ger vid behov första hjälp.

### Den studerande agerar i kundbetjäningssituationer.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• leder verksamheten klart och tydligt</li> <li>• kommunicerar interaktivt och engagerar kunderna i mån av möjlighet</li> <li>• har omsorg om kundernas välbefinnande och säkerhet</li> <li>• guidar och instruerar kunderna som grupp och enskilt och möjliggör en positiv naturupplevelse</li> <li>• begär och tar emot respons på sin verksamhet och definierar utvecklingsbehov.</li> </ul>

### Den studerande agerar enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• agerar enligt aktuella författningar, tillståndsförfaranden och myndighetsanvisningar för tjänsten</li> <li>• beaktar ansvar och kompetenskrav som gäller för tjänsterna</li> <li>• respekterar markägarnas och de lokala invånarnas rättigheter</li> <li>• agerar på området med beaktande av verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringar</li> <li>• beaktar i sin verksamhet faktorer som inverkar på utrustningens hållbarhet och underhåll</li> <li>• vägleder med sitt eget exempel kunderna i en miljövänlig verksamhet</li> <li>• minimerar belastningen av miljön i sin verksamhet</li> <li>• ordnar verksamhetens avfallshantering enligt lagstiftningen.</li> </ul>

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och genomföra en tematisk tjänst. Den tematiska tjänsten utgör innehållsmässigt en självständig helhet med ett tema eller en inriktning som avviker från vad den studerande visat i andra examensdelar gällande guidning. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.6. Organisera en krävande vandring, 40 kp (200756)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera en krävande vandring
- förbereda en krävande vandring
- genomföra en krävande vandring
- agera i kundbetjäningssituationer
- agera enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.



## Bedömning

### Den studerande planerar en krävande vandring.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• planerar en lång vandring och kombinerar naturområdets särdrag med sitt eget specialkunnande</li><li>• beaktar målgruppens behov i planeringen</li><li>• bifogar till tjänsten vid behov övriga tilläggstjänster med beaktande av författningar som gäller dem</li><li>• utarbetar en genomförbar tidtabell för tjänsten</li><li>• bestämmer resurser som behövs samt planerar sina egna och en eventuell arbetsgrupps uppgifter</li><li>• beaktar i planeringen årstiderna samt hur vädret och andra naturförhållanden påverkar genomförandet av tjänsten</li><li>• utarbetar för den ifrågasvarande tjänsten en kostnadsberäkning som visar hur priset bildas</li><li>• fakturerar tjänsten.</li></ul>

### Den studerande förbereder en krävande vandring.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• informerar kunden i förväg om tjänsten, om förberedelser för den och om säkerhetsfrågor samt om villkoren för inhyring</li><li>• utarbetar en utrustningslista för kunderna</li><li>• är medveten om kundernas hälsotillstånd i den utsträckning genomförandet av tjänsten kräver</li><li>• skaffar utrustning som underhållits och är i gott skick till evenemangsplatsen</li><li>• beaktar i förhandsförberedelserna väderleksförändringar och andra faktorer som påverkar verksamheten</li><li>• definierar gränsvärden för genomförande av tjänsten</li><li>• utarbetar en reservplan för tjänsten</li><li>• utarbetar en säkerhetsplan för tjänsten och beaktar att verksamheten är långvarig och krävande.</li></ul>

### Den studerande genomför en krävande vandring.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• förutser och undviker risker</li><li>• ändrar verksamheten om situationerna eller förhållandena kräver det</li><li>• beaktar tjänstens och kundgruppernas specialkrav för att kunna garantera en säker verksamhet</li><li>• granskar kundernas utrustning</li><li>• ger råd och övervakar användningen av säkerhetsutrustning samt säkerställer att kunderna har förstått säkerhets- och verksamhetsinstruktionerna</li><li>• identifierar gränserna för sin och kundernas kunskaper och ork</li><li>• avbryter vid behov aktiviteten, tillkallar hjälp av utomstående och organiserar evakueringen</li><li>• behärskar de specialfärdigheter som krävs för att röra sig på ett naturområde samt naturområdets särdrag så bra att hen kan erbjuda en säker tjänst enligt överenskommelsen</li><li>• behärskar allmänna färdigheter i första hjälpen på Fhj2-nivå även i terrängförhållanden och ger vid behov första hjälp.</li></ul>

## Den studerande agerar i kundbetjäningssituationer.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• leder gruppen och verksamheten klart och tydligt</li><li>• instruerar kunderna smidigt i användningen av redskap och utrustning som hör ihop med tjänsten</li><li>• kommunicerar interaktivt och engagerar gruppen i mån av möjlighet</li><li>• ser till att gruppen fungerar och att gruppdynamiken utvecklas</li><li>• ser till kundernas välbefinnande och säkerhet</li><li>• motiverar de ändringar som situationerna kräver för arbetsgruppen och kunderna</li><li>• guidar och instruerar kunderna som grupp och enskilt och möjliggör en positiv naturupplevelse</li><li>• begär och tar emot respons på sin verksamhet och definierar utvecklingsbehov.</li></ul>

## Den studerande agerar enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• agerar enligt aktuella författningar, tillståndsförfaranden och myndighetsanvisningar för tjänsten</li><li>• beaktar ansvar och kompetenskrav som gäller för turismtjänster</li><li>• respekterar markägarnas och de lokala invånarnas rättigheter</li><li>• agerar på området med beaktande av verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringar</li><li>• vägleder med sitt eget exempel kunderna i en miljövänlig verksamhet</li><li>• minimerar belastningen av miljön i sin verksamhet</li><li>• ordnar verksamhetens avfallshantering enligt avfallslagstiftningen.</li></ul>

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och genomföra en krävande vandringshelhet i terrängförhållanden. Den krävande vandringen ska vara en minst fyra dygn lång vandring som görs med muskelkrafter. Den studerande ska i yrkesprovet

behärska grenens och den långa vandringens krav, att leda gruppen samt kundbetjäning. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.7. Programtjänster med användning av djur, 30 kp (200757)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera och förbereda en tjänst i naturen som sker tillsammans med djur
- genomföra en programtjänst med användning av djur i naturmiljö
- agera i kundbetjäningssituationer
- hantera djur och ha omsorg om deras välbefinnande
- agera enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

## Bedömning

Den studerande planerar och förbereder en tjänst i naturen som sker tillsammans med djur.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• planerar tjänsten med beaktande av kundgruppens behov</li><li>• ser till att verksamhetsmiljön är i ordning och trivsamt</li><li>• underhåller och reparerar utrustning som används i tjänsten</li><li>• beaktar i förberedelserna djurens välbefinnande och de krav som det ställer</li><li>• utarbetar en genomförbar tidsplan för tjänsten</li><li>• utarbetar en säkerhetsplan för tjänsten eller platsen för genomförandet</li><li>• bestämmer och reserverar utrustning och andra resurser som behövs för tjänsten</li><li>• utarbetar förhandsinstruktioner som kunden behöver</li><li>• planerar sina egna och en eventuell arbetsgrupps uppgifter</li><li>• utarbetar för den ifrågasvarande tjänsten en kostnadsberäkning som visar hur priset bildas</li><li>• fakturerar tjänsten.</li></ul>

Den studerande genomför en programtjänst med användning av djur i naturmiljö.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• genomför tjänstens olika skeden smidigt och enligt överenskommelsen</li><li>• ansvarar för ett säkert genomförande av tjänsten</li><li>• använder säkert hjälpredskap och säkerhetsanordningar för tjänsten</li><li>• beaktar kundgruppens behov och begränsningar</li><li>• följer sin utarbetade plan och tidtabell</li><li>• granskar kundernas utrustning och instruerar kunderna i säkerhetsfrågor</li><li>• handleder kunderna att hantera djuren rätt och berättar om djuren och deras vanor</li><li>• förutser och undviker risker i aktiviteter med djur</li><li>• säkerställer att kunderna förstått instruktionerna</li><li>• ändrar sin verksamhet om situationerna eller förhållandena kräver det</li><li>• identifierar gränserna för vad kunderna kan</li><li>• behärskar allmänna färdigheter i första hjälpen på Fhj2-nivå och ger vid behov första hjälp.</li></ul>

Den studerande agerar i kundbetjäningssituationer.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• leder verksamheten klart och tydligt</li><li>• kommunicerar interaktivt och engagerar kunderna i mån av möjlighet</li><li>• har omsorg om kundernas välbefinnande och säkerhet</li><li>• guidar och instruerar kunderna som grupp och enskilt och möjliggör en positiv naturupplevelse</li><li>• begär och tar emot respons på sin verksamhet och definierar utvecklingsbehov.</li></ul>

### Den studerande hanterar djur och har omsorg om deras välbefinnande.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• hanterar djur med säker hand</li><li>• följer med djurens välbefinnande och ansträngning samt behandlar djuren etiskt och säkerställer deras välbefinnande</li><li>• identifierar orsaker till ett djurs avvikande beteende</li><li>• sköter och utfodrar djuren och beaktar djurens näringsbehov och utfodringssätt</li><li>• agerar vid transport av djuren enligt lagstiftningen för djurtransporter.</li></ul>

### Den studerande agera enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• agerar enligt aktuella författningar, tillståndsförfaranden och myndighetsanvisningar för tjänsten</li><li>• beaktar ansvar och kompetenskrav som gäller för tjänsterna</li><li>• respekterar markägarnas och de lokala invånarnas rättigheter</li><li>• agerar på området med beaktande av verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringar</li><li>• beaktar i sin verksamhet faktorer som inverkar på utrustningens hållbarhet och underhåll</li><li>• vägleder med sitt eget exempel kunderna i en miljövänlig verksamhet</li><li>• minimerar belastningen av miljön i sin verksamhet</li><li>• ordnar verksamhetens avfallshantering enligt lagstiftningen.</li></ul>

### Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och genomföra en säker programtjänst med användning av djur i terrängförhållanden. Den studerande påvisar att hen behärskar omsorg om djurens skötsel, hantering och välbefinnande samt att handleda kunderna. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.8. Motoriserade programtjänster i naturen, 30 kp (200758)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera och förbereda en guidetjänst med användning av motoriserade fordon
- genomföra en motoriserad programtjänst i naturmiljön
- agera i kundbetjäningssituationer
- använda och underhålla motoriserade fordon som behövs i tjänsten
- se till verksamhetsmiljön och rutten
- agera enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

## Bedömning

Den studerande planerar och förbereder en guidetjänst med användning av motoriserade fordon.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• planerar och förbereder det praktiska genomförandet av en guidetjänst med användning av ett motoriserat fordon</li><li>• tar i planeringen hänsyn till värderingarna för hållbar utveckling, en miljövänlig verksamhet och olika naturvärden</li><li>• utarbetar en genomförbar tidtabell för tjänsten</li><li>• utarbetar en säkerhetsplan för en aktivitet, ett evenemang eller en aktivitetsplats</li><li>• bestämmer utrustning och andra resurser som behövs för aktiviteten</li><li>• utarbetar förhandsinstruktioner som kunderna behöver</li><li>• planerar sina egna och en eventuell arbetsgrupps uppgifter</li><li>• utarbetar för den ifrågasvarande tjänsten en kostnadsberäkning som visar hur priset bildas</li><li>• fakturerar evenemanget.</li></ul>

Den studerande genomför en motoriserad programtjänst i naturmiljön.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• genomför tjänstens olika skeden smidigt och enligt överenskommelsen</li><li>• ansvarar för ett säkert genomförande av tjänsten</li><li>• använder säkert hjälpmedel i tjänsten och instruerar i användningen av säkerhetsanordningar</li><li>• beaktar kundgruppens behov och begränsningar</li><li>• följer sin utarbetade plan och tidtabell</li><li>• granskar kundernas utrustning och instruerar kunderna i säkerhetsfrågor</li><li>• förutser och undviker risker i aktiviteter med motoriserade fordon</li><li>• säkerställer att kunderna förstått instruktionerna</li><li>• ändrar sin verksamhet om situationerna eller förhållandena kräver det</li><li>• identifierar gränserna för vad kunderna kan</li><li>• behärskar allmänna färdigheter i första hjälpen på Fhj2-nivå och ger vid behov första hjälp.</li></ul>

Den studerande agerar i kundbetjäningssituationer.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• leder verksamheten klart och tydligt</li><li>• kommunicerar interaktivt och engagerar kunderna i mån av möjlighet</li><li>• ser till kundernas välbefinnande och säkerhet</li><li>• genomför guidningens olika skeden smidigt och enligt överenskommelsen</li><li>• guidar och instruerar kunderna som grupp och enskilt och möjliggör en positiv naturupplevelse</li><li>• begär och tar emot respons på sin verksamhet och definierar utvecklingsbehov.</li></ul>

### Den studerande använder och underhåller motoriserade fordon som behövs i tjänsten.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• kontrollerar redskapens och anordningarnas skick samt vidtar åtgärder för reparation vid observation av brister</li><li>• använder smidigt de motoriserade fordon och säkerhetsanordningar som behövs i tjänsten</li><li>• utför sakkunnigt granskning före körning och övriga kontroller och vidtar åtgärder för reparation av observerade brister</li><li>• utför grundläggande dagligt underhåll samt mindre service- och reparationsåtgärder</li><li>• följer underhållsinstruktionerna så att fordonen hålls säkra och funktionsdugliga så länge som möjligt</li><li>• agerar vid transporter med motoriserade fordon enligt bestämmelser som gäller för dessa.</li></ul>

### Den studerande ser till verksamhetsmiljön och rutten.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• följer med i vilket skick aktivitetsmiljön och rutten är och städar upp och vidtar åtgärder för att korrigera brister</li><li>• ser till att aktivitetsmiljön motsvarar den bild som getts i informationen</li><li>• minimerar den belastning som aktiviteten förorsakar naturmiljön och beaktar i planeringen, dimensioneringen och genomförandet naturens möjligheter och begränsningar.</li></ul>

### Den studerande agerar enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• agerar enligt aktuella författningar, tillståndsförfaranden och myndighetsanvisningar för tjänsten</li><li>• beaktar ansvar och kompetenskrav som gäller för tjänsterna</li><li>• respekterar markägarnas och de lokala invånarnas rättigheter</li><li>• agerar på området med beaktande av verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringar</li><li>• beaktar i sin verksamhet faktorer som inverkar på utrustningens hållbarhet och underhåll</li><li>• vägleder med sitt eget exempel kunderna i en miljövänlig verksamhet</li><li>• minimerar belastningen av miljön i sin verksamhet</li><li>• ordnar verksamhetens avfallshantering enligt avfallslagstiftningen.</li></ul>

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och genomföra en säker motoriserad programtjänst i terrängförhållanden. Den studerande ska i yrkesprovet behärska användning och underhåll av ett motoriserat fordon samt guidning av kunderna. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.9. Naturguidning av specialgrupper, 30 kp (200759)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera och förbereda en guidetjänst i naturen för en specialgrupp
- genomföra en guidetjänst i naturmiljö för en specialgrupp
- agera i kundbetjäningssituationer
- agera enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

### Bedömning

Den studerande planerar och förbereder en guidetjänst i naturen för en specialgrupp.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• planerar en guidetjänst i naturen för en specialgrupp</li><li>• samarbetar vid behov med yrkespersoner inom vård- och välfärdsbranschen</li><li>• tillämpar i planeringen av tjänsten sin kännedom om naturens inverkan på välbefinnandet</li><li>• förutser i planeringen specialgruppens behov, begränsningar och möjligheter</li><li>• väljer lämpliga mål i naturen för specialgruppen och aktivitetsformen</li><li>• förbereder platserna för genomförande av tjänsten utan att skada miljön</li><li>• utarbetar en säkerhetsplan för tjänsten eller platsen för genomförandet</li><li>• utarbetar en genomförbar tidtabell för tjänsten</li><li>• utarbetar för den ifrågavarande tjänsten en kostnadsberäkning som visar hur priset bildas</li><li>• fakturerar evenemanget.</li></ul>

Den studerande genomför en guidetjänst i naturmiljö för en specialgrupp.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• genomför tjänstens olika skeden smidigt och enligt överenskommelsen</li><li>• ansvarar för en säkert genomförande av tjänsten</li><li>• beaktar specialgruppens behov och begränsningar</li><li>• följer sin utarbetade plan och tidsplan</li><li>• granskar kundernas utrustning och instruerar kunderna och eventuella medhjälpare i säkerhetsfrågor</li><li>• säkerställer att kunderna förstått instruktionerna</li><li>• utnyttjar vid behov hjälpmedel och tekniker för assistans</li><li>• förutser och undviker risker</li><li>• instruerar i och övervakar användningen av säkerhetsutrustning</li><li>• identifierar gränserna för vad kunderna kan</li><li>• behärskar allmänna färdigheter i första hjälpen på Fhj2-nivå och ger vid behov första hjälp.</li></ul>

Den studerande agerar i kundbetjäningssituationer.

Den studerande
----------------

Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• leder verksamheten klart och tydligt</li> <li>• kommunicerar interaktivt och engagerar kunderna i mån av möjlighet</li> <li>• har omsorg om kundernas välbefinnande och säkerhet</li> <li>• guidar och instruerar kunderna som grupp och enskilt och möjliggör en positiv naturupplevelse</li> <li>• begär och tar emot respons på sin verksamhet och definierar utvecklingsbehov.</li> </ul>
----------------------------------	--

**Den studerande agerar enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.**

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• agerar enligt aktuella författningar, tillståndsförfaranden och myndighetsanvisningar för tjänsten</li> <li>• beaktar ansvar och kompetenskrav som gäller för tjänsterna</li> <li>• respekterar markägarnas och de lokala invånarnas rättigheter</li> <li>• agerar på området med beaktande av verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringar</li> <li>• beaktar i sin verksamhet faktorer som inverkar på utrustningens hållbarhet och underhåll</li> <li>• vägleder med sitt eget exempel kunderna i en miljövänlig verksamhet och möjliggör den i sin egen verksamhet</li> <li>• minimerar belastningen av miljön i sin verksamhet</li> <li>• ordnar verksamhetens avfallshantering enligt lagstiftningen.</li> </ul>

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och genomföra en säker guidetjänst i terrängförhållanden för en specialgrupp. Med specialgrupp avses barn under skolåldern samt personer vilkas funktionsförmåga är nedsatt på grund av ålder, skada eller långtidssjukdom och vilka har svårt att delta i tjänster som allmänt erbjuds. Den studerande ska i yrkesprovet behärska handledning av gruppen och kundbetjäning. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.10. Vildmarksbespisning, 30 kp (200760)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera och förbereda vildmarksbespisning
- genomföra vildmarksbespisning i terrängförhållanden
- agera i kundbetjäningssituationer
- agera enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

### Bedömning

**Den studerande planerar och förbereder vildmarksbespisning.**

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• planerar på basis av kundernas önskemål en måltidshelhet med för-, huvud- och efterrätt som passar i den valda naturmiljön och för tillfället</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>• planerar vildmarksbespisningstjänsten med beaktande av matallergier, specialdieter och faktorer som är typiska för olika kulturer</li> <li>• utarbetar en genomförbar tidsplan för tjänsten</li> <li>• utarbetar en säkerhetsplan för ett evenemang eller en aktivitetsplats</li> <li>• bestämmer utrustning och andra resurser som behövs för verksamheten</li> <li>• planerar sina egna och en eventuell arbetsgrupps uppgifter</li> <li>• är insatt i lokala och närproducerade råvaror och använder dessa vid genomförandet av bespisningen</li> <li>• planerar rytmen för tillredningen och bokför råvaror och tillbehör som behövs</li> <li>• förbehandlar råvarorna och förkokar matprodukterna vid behov</li> <li>• säkerställer nedkylning och förvaring av de förberedda matprodukterna</li> <li>• tar hänsyn till årstiderna vid nedpackning av livsmedel och matprodukter</li> <li>• utarbetar en kostnadsberäkning för evenemanget som visar hur priset bildas</li> <li>• fakturerar evenemanget.</li> </ul>
--	--

#### Den studerande genomför vildmarksbespisning i terrängförhållanden.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utför sina arbetsuppgifter snabbt och i viktighets- och skyndsamhetsordning</li> <li>• beaktar måltidens tidpunkt och särskilda förhållanden ifråga om terräng, öppen eld, väderleksförhållanden, belysning och miljö</li> <li>• tillreder en måltidshelhet enligt planen</li> <li>• väljer ändamålsenliga matlagingsredskap för förhållandena</li> <li>• agerar enligt hygienkraven och -författningarna</li> <li>• arbetar i enlighet med sin utarbetade egenkontrollplan</li> <li>• utnyttjar vid behov naturprodukter som en del av måltidshelheten</li> <li>• använder smidigt olika arbetsredskap och tillredningssätt vid tillagning av terrängmåltider</li> <li>• ordnar bespisningsområdet och framdukningen av maten i enlighet med måltidshelheten</li> <li>• ställer fram maträtterna i rätt tid och estetiskt</li> <li>• presenterar måltidshelheten och de råvaror som använts</li> <li>• behärskar allmänna färdigheter i första hjälpen på Fhj2-nivå och ger vid behov första hjälp</li> <li>• ser till och ansvarar för att verksamhetsmiljön är i ordning och prydlig.</li> </ul>

#### Den studerande agerar i kundbetjäningssituationer.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• betjänar kunden interaktivt under planerings-, matlagings- och bespisningssituationerna</li> <li>• guidar och instruerar kunderna som grupp och enskilt och möjliggör en positiv naturupplevelse</li> <li>• följer den överenskomna tidsplanen och ändrar verksamheten i avvikande situationer och beaktar kunderna och säkerhetsfaktorerna</li> <li>• begär och tar emot respons på sin verksamhet och definierar utvecklingsbehov.</li> </ul>

Den studerande agerar enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• agerar enligt aktuella författningar, tillståndsförfaranden och myndighetsanvisningar för tjänsten</li><li>• respekterar markägarnas och de lokala invånarnas rättigheter</li><li>• agerar på området med beaktande av verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringar</li><li>• vägleder med sitt eget exempel kunderna i en miljövänlig verksamhet</li><li>• planerar sitt arbete så att så lite svinn som möjligt uppstår</li><li>• minimerar belastningen av miljön i sin verksamhet</li><li>• ordnar avfallshanteringen på aktivitetsplatsen enligt avfallslagstiftningen.</li></ul>

### Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och genomföra en måltid i terrängförhållanden för en kundgrupp. Den studerande ska i yrkesprovet behärska tillredning av maten och kundbetjäning. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.11. Guidning av internationella kunder i naturen, 30 kp (200761)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera och förbereda en guidetjänst på ett främmande språk
- genomföra en guidetjänst för internationella kunder i naturmiljö
- agera i kundbetjäningssituationer på ett främmande språk
- agera enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

### Bedömning

Den studerande planerar och förbereder en guidetjänst på ett främmande språk.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• planerar en tjänst på ett främmande språk, vid behov i samarbete med en företagare eller verksamhetsområdets företagare</li><li>• förbereder tjänsten och beaktar kulturskillnader i kundgruppen</li><li>• utarbetar en genomförbar tidtabell för tjänsten</li><li>• utarbetar en säkerhetsplan för tjänsten eller platsen för genomförandet</li><li>• bestämmer och reserverar utrustning och andra resurser som behövs för tjänsten</li><li>• sköter i arrangemangen av tjänsten om förhandsförberedelser och kontakt med kunderna, i den mån det behövs även på ett främmande språk</li><li>• utarbetar en broschyr över tjänsten och förhandsinstruktioner för kunderna på ett främmande språk</li><li>• utarbetar för den ifrågavarande tjänsten en kostnadsberäkning som visar hur priset bildas</li></ul>

- fakturerar tjänsten.

### Den studerande genomför en guidetjänst för internationella kunder i naturmiljö.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• guidar tjänsten smidigt i olika skeden på ett främmande språk och följer sin utarbetade plan och tidtabell</li> <li>• förutser risker och identifierar farliga situationer samt ändrar sin verksamhet om situationerna eller förhållandena kräver det</li> <li>• granskar att kunderna har rätt utrustning</li> <li>• instruerar i och övervakar användningen av utrustning för aktiviteten på ett främmande språk</li> <li>• säkerställer att kunderna förstått instruktionerna</li> <li>• identifierar gränserna för vad kunderna kan</li> <li>• behärskar allmänna färdigheter i första hjälpen på Fhj2-nivå och ger vid behov första hjälp.</li> </ul>

### Den studerande agerar i kundbetjäningssituationer på ett främmande språk.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• leder verksamheten klart och tydligt</li> <li>• kommunicerar interaktivt och engagerar kunderna i mån av möjlighet</li> <li>• agerar naturligt med människor som representerar olika kulturer</li> <li>• beaktar olika kulturernas vanor och särdrag</li> <li>• berättar smidigt på ett främmande språk om den lokala och regionala naturen och kulturen</li> <li>• använder omfattande terminologi kring aktiviteten på ett främmande språk</li> <li>• ser till kundernas välbefinnande och säkerhet</li> <li>• guidar och instruerar kunderna som grupp och enskilt och möjliggör en positiv naturupplevelse</li> <li>• begär och tar emot respons på sin verksamhet och definierar utvecklingsbehov.</li> </ul>

### Den studerande agerar enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• agerar enligt författningar, tillståndsförfaranden och myndighetsanvisningar för tjänsten</li> <li>• beaktar ansvar och kompetenskrav som gäller för tjänsten</li> <li>• respekterar markägarnas och de lokala invånarnas rättigheter</li> <li>• agerar på området med beaktande av verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringar</li> <li>• beaktar i sin verksamhet faktorer som inverkar på utrustningens hållbarhet och underhåll</li> <li>• vägleder med sitt eget exempel kunderna i en miljövänlig verksamhet</li> <li>• minimerar belastningen av miljön i sin verksamhet</li> <li>• ordnar verksamhetens avfallshantering enligt avfallslagstiftningen.</li> </ul>

### Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och genomföra en säker guidetjänst på ett främmande språk i terrängförhållanden. Den studerande ska i yrkesprovet behärska det valda språket, guidning av

gruppen och kundbetjäning. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.12. Anläggning av naturobjekt, 40 kp (200762)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- ta reda på användarbehovet för naturobjektet
- utarbeta en plan för att genomföra arbetena med att anlägga naturobjektet
- genomföra arbetena med att anlägga naturobjektet
- planera underhåll av naturobjektet
- agera enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

### Bedömning

**Den studerande tar reda på användarbehovet för naturobjektet.**

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• bedömer användargrupper för naturobjektet</li> <li>• beaktar olika användargrupperns behov av naturobjektet</li> <li>• tar i början av planeringen hänsyn till markägarnas åsikter och målsättningar</li> <li>• beaktar naturobjektets särdrag, möjligheter och begränsningar</li> <li>• anpassar olika användargrupperns behov så att de passar ihop.</li> </ul>

**Den studerande utarbetar en plan för att genomföra arbetena med att anlägga naturobjektet.**

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utarbetar en plan för att genomföra arbetena med att anlägga naturobjektet på basis av användarbehovet</li> <li>• beaktar i planeringen naturskyddet, naturens inverkan på välbefinnandet och en hållbar utveckling för miljön</li> <li>• utreder markägarnas rättigheter och ingår vid behov avtal med markägarna</li> <li>• utarbetar en realistisk arbetsplan och beaktar finansieringen och övriga resurser</li> <li>• gör realistiskt upp en tidtabell för genomförande av tjänsten</li> <li>• väljer lämpliga modeller och material för objektet med beaktande av hållbar utveckling, underhåll och livscykelräkningen</li> <li>• bestämmer resurser för anläggningsarbetet</li> <li>• utarbetar en kostnadsberäkning som visar kostnadsstrukturen</li> <li>• bestämmer finansieringsmöjligheter som kan erhållas för arbetet</li> <li>• utarbetar ett anbud och ett avtalsdokument enligt behovet.</li> </ul>

**Den studerande genomför arbetena med att anlägga naturobjektet.**

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• anlägger naturobjektets konstruktioner enligt planen</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• genomför tjänsten ergonomiskt och enligt arbetarskyddsbestämmelserna</li> <li>• använder i sitt arbete smidigt de arbetsredskap och -maskiner som behövs för anläggandet</li> <li>• säkerställer arbetets kvalitet</li> <li>• arbetar kostnadseffektivt</li> <li>• genomför tjänsten enligt avtalet och planen</li> <li>• begär och tar emot respons och definierar utvecklingsbehov.</li> </ul>
--	---

#### Den studerande planerar underhåll av naturobjektet.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• fastslår naturobjektets underhållsbehov</li> <li>• fastslår resurser för underhållsarbetet</li> <li>• utarbetar en underhållsplan för objektet</li> <li>• utreder ansvarsorgan för underhållet.</li> </ul>

#### Den studerande agerar enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• agerar enligt författningar, tillståndsförfaranden och myndighetsanvisningar för tjänsten</li> <li>• beaktar ansvar och kompetenskrav som gäller för anläggningstjänsterna</li> <li>• respekterar markägarnas och de lokala invånarnas rättigheter</li> <li>• agerar på området med beaktande av verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringar</li> <li>• vägleder med sitt eget exempel samarbetspartnerna i en miljövänlig verksamhet</li> <li>• minimerar belastningen av miljön i sin verksamhet</li> <li>• ordnar verksamhetens avfallshantering enligt avfallslagstiftningen.</li> </ul>

### Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom att planera och anlägga en friluftsled eller ett friluftsområde. Den studerande ska visa sitt kunnande genom att uppföra konstruktioner, skyltar och märkningar för naturobjektet. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.13. Planering av företagsverksamhet inom naturbranschen, 30 kp (200763)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- bedöma sina förutsättningar att verka som företagare inom naturbranschen
- utarbeta en affärsverksamhetsplan
- utreda viktiga nätverk för företaget.

## Bedömning

Den studerande bedömer sina förutsättningar att verka som företagare inom naturbranschen.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• bedömer realistiskt sin yrkeskompetens och -förmåga att verka som företagare inom naturbranschen</li><li>• bedömer personliga fördelar och risker med företagsverksamheten</li><li>• bedömer om de egna resurserna räcker till för företagsverksamheten</li><li>• utreder informationstekniska färdigheter som krävs i företagsverksamheten.</li></ul>

Den studerande utarbetar en affärsverksamhetsplan.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• utarbetar en affärsverksamhetsplan som bygger på hens affärsidé</li><li>• presenterar testade produkter eller tjänster i enlighet med affärsidén</li><li>• presenterar kundgrupper i enlighet med affärsidén</li><li>• utarbetar en SWOT-analys till stöd för bedömning av affärsidén</li><li>• planerar att företagsverksamheten ska stöda principerna för hållbar utveckling</li><li>• planerar företagets verksamhet i enlighet med författningar och bestämmelser</li><li>• fastslår fysiska resurser som behövs i företagsverksamheten</li><li>• utreder vilka åtgärder och dokument som behövs för att grunda företaget</li><li>• motiverar den valda företagsformen</li><li>• planerar finansieringen av företagets inledande skede</li><li>• utarbetar en realistisk kostnads- och lönsamhetsberäkning</li><li>• planerar uppföljningen av ekonomin och lönsamheten</li><li>• utarbetar en marknadsföringsplan i enlighet med affärsidén</li><li>• utarbetar ett säkerhetsdokument över företagets verksamhet enligt författningarna</li><li>• utreder vilket försäkringsskydd som företaget behöver</li><li>• planerar hur företagets bokföring ska ordnas</li><li>• drar vid behov nytta av hjälp av sakkunniga.</li></ul>

Den studerande utreder viktiga nätverk för företaget.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• utreder vilka verksamhetsnätverk företaget behöver</li><li>• utreder fördelar, risker och ansvar med att höra till nätverken</li><li>• utreder möjligheterna till nätverksmarknadsföring vid marknadsföring av företagets produkter eller tjänster.</li></ul>

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet i ett yrkesprov genom att presentera sin skriftliga affärsverksamhetsplan och sina förutsättningar att verka som företagare inom naturbranschen. Kunnandet i planering av företagsverksamhet kan även visas genom att planera en utvidgning av ett eget existerande företag till naturbranschen. Till de delar som den yrkesskicklighet

som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.14. Tillvaratagande av naturprodukter, 40 kp (200764)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera tillvaratagande av naturprodukter
- tillvarata naturprodukter
- ta emot naturprodukter
- ordna transport av naturprodukter.

### Bedömning

Den studerande planerar tillvaratagande av naturprodukter.

Val av råvaror	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• känner igen och väljer ätliga eller icke-ätliga råvaror att ta tillvara i naturen (se bilaga 2)</li> <li>• väljer råvaror enligt principerna för hållbart tillvaratagande</li> <li>• beräknar hur stora mängder råvaror som behövs</li> <li>• väljer insamlingsområden för råvarorna och planerar tillvaratagandet med hjälp av en karta eller elektroniska positioneringsverktyg</li> <li>• skaffar de skriftliga eller muntliga tillstånd som behövs för tillvaratagandet.</li> </ul>

Planering av säkerheten vid tillvaratagande	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utarbetar en tillräckligt omfattande säkerhetsplan för plockningen och mottagningen av råvaror</li> <li>• utarbetar en plan för egenkontroll enligt anvisningar ifall råvaran förutsätter det.</li> </ul>

Förberedelser för tillvaratagandet	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• avtalar med plockarna som deltar i tillvaratagandet</li> <li>• utbildar framgångsrikt plockarna för tillvaratagandet</li> <li>• avtalar samarbetsinriktat med köparna av tillvaratagna råvaror</li> <li>• utarbetar ett försäljningsavtal tillsammans med köparen</li> <li>• ansöker vid behov om tillstånd för plockare från andra länder</li> <li>• planerar anvisningarna för plockarna och utarbetar vid behov det material som behövs på ett främmande språk och med hjälp av en sakkunnig</li> <li>• väljer och skaffar lämpliga anordningar och redskap för tillvaratagandet.</li> </ul>

Planering av mottagande av naturprodukter
---

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• planerar platsen för mottagande av råvaran så att det främjar principerna om hållbar utveckling</li> <li>• planerar lagringen av råvaran utifrån råvarans egenskaper</li> <li>• väljer ur logistisk och hygienisk synvinkel rätta lösningar för transport av råvaran</li> <li>• planerar platsen för mottagande så att den är arbetsergonomisk.</li> </ul>

#### Den studerande tillvaratar naturprodukter.

Handledning i tillvaratagande av ätliga eller oätliga råvaror	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• instruerar på ett sakkunnigt sätt hur man känner igen de viktigaste arterna och försäkrar sig om att plockaren känner igen råvaran som tas tillvara</li> <li>• uttrycker sig tydligt i kommunikationssituationer, vid behov också på ett främmande språk, och anlitar översättningshjälp i den mån det behövs</li> <li>• lyssnar och tar på ett interaktivt sätt hänsyn till andra individer i kommunikationssituationer</li> <li>• beskriver tydligt allemansrätten för plockarna</li> <li>• instruerar plockarna att ta tillvara och förbereda råvaran för försäljning i enlighet med kvalitetskriterierna</li> <li>• handleder i kriterierna för ekologisk produktion i den mån det behövs</li> <li>• instruerar plockarna att respektera naturens mångfald, skydda värdefulla växtarter och handla ansvarsfullt gentemot naturen och andra människor</li> <li>• instruerar i hur man framgångsrikt och ergonomiskt tar tillvara naturprodukter</li> <li>• instruerar i hur man agerar i kris- och olyckssituationer</li> <li>• instruerar plockarna i användning och underhåll av plockningsredskapen</li> <li>• ger plockarna råd om var naturprodukterna förekommer och tas tillvara</li> <li>• instruerar plockarna att respektera naturvärden, markägare och den lokala befolkningen när de rör sig i terrängen.</li> </ul>

Arbetsmoment vid tillvaratagande	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tar hand om grupperna som tar tillvara naturprodukter i terrängen, antingen själv eller med hjälp av ett nätverk</li> <li>• sorterar de tillvaratagna råvarorna i enlighet med köparens krav</li> <li>• övervakar att egenkontroll genomförs i den mån det behövs</li> <li>• ser till att produkterna håller sig från tillvaratagandet till vidareförädlingen</li> <li>• följer säkerhetsplanen.</li> </ul>

#### Den studerande tar emot naturprodukter.

Inrättande av mottagningsplats för naturprodukter	
Den studerande	



Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• skaffar tillstånd för placering och inrättande av en mottagningsplats i enlighet med bestämmelserna</li> <li>• inrättar självständigt eller genom att anlita arbetskraft en mottagningsplats för naturprodukter</li> <li>• utarbetar skyltar och anvisningar för mottagningsplatsen</li> <li>• skaffar rätt sorts utrustning och tillbehör för mottagningen.</li> </ul>
----------------------------------	--

<b>Inköp och försäljning av naturprodukter</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• granskar sensoriskt kvaliteten på de naturprodukter som tas emot</li> <li>• prissätter naturprodukter som tas emot på ett lönsamt sätt</li> <li>• använder ett kundregister vid inköp och försäljning av naturprodukter</li> <li>• betalar plockarna för tillvaratagandet av naturprodukter enligt överenskommelse</li> <li>• sköter försäljningsfaktureringen</li> <li>• skriver behövliga rapporter över inköp och försäljning</li> <li>• betjänar artigt kunder i olika köp- och säljsituationer</li> <li>• lagrar mottagna naturprodukter på det sätt som råvaran kräver</li> <li>• säkrar spårbarheten för naturprodukterna, vid inköp med hjälp av plockarnas blanketter eller motsvarande, och vid försäljning med hjälp av satsnummer</li> <li>• ber att mottagaren av råvaran ger kundrespons.</li> </ul>

**Den studerande ordnar transport av naturprodukter.**

<b>Att ordna transport</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• väljer en korrekt och kostnadseffektiv transportmetod för råvaran, antingen direkt från terrängen till vidareförädling eller via mottagningsplatsen till vidareförädling</li> <li>• ansvarar för rengöring och underhåll av transportmedlet som används</li> <li>• försäkrar sig om naturprodukternas hållbarhet under transporten</li> <li>• följer de bestämmelser som råvaran förutsätter</li> <li>• förpackar råvarorna för transporten antingen självständigt eller genom att anlita arbetskraft</li> <li>• ombesörjer de dokument som behövs för transporten och spårbarheten</li> <li>• kontrollerar omedelbart efter transporten att försändelsen kommit fram.</li> </ul>

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och genomföra tillvaratagande av en valbar naturprodukt med hjälp av ett nätverk av plockare antingen för egen vidareförädling eller på beställning till en annan köpare. Den studerande kan visa sitt kunnande antingen vid företagets egen försäljningsplats, en separat plats, en ambulerande bil eller en mottagningsplats i terrängen. Den studerande visar sin förmåga att känna igen olika arter enligt bilaga 2 i samband med praktiska arbetsuppgifter, i en artigenkänningstent eller i en simulerad situation. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.15. Rådgivning inom branschen för naturprodukter, 30 kp (200765)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera företagsrådgivning inom naturproduktbranschen
- genomföra företagsrådgivning inom naturproduktbranschen
- planera och genomföra konsumentrådgivning inom naturproduktbranschen.

### Bedömning

Den studerande planerar företagsrådgivning inom naturproduktbranschen.

Definition av syftet med företagsrådgivningen	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• definierar behovet av rådgivning på ett kundorienterat sätt</li><li>• definierar tillsammans med kunden syftet med rådgivningen med beaktande av kundens kunskaps- och färdighetsnivå och motivation</li><li>• utreder kundens ekonomiska möjligheter till rådgivning</li><li>• försäkrar sig om att kunden förstår syftet med rådgivningen.</li></ul>

Planering av rådgivningsprocessen	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• avtalar skriftligen med kunden om faktainnehåll, metoder och tidtabell för rådgivningen</li><li>• planerar rådgivningen med hänsyn till sitt eget och kundens kunnande</li><li>• bedömer behovet av att anlita andra sakkunniga och vad det kostar</li><li>• upprättar en budget för rådgivningen och prissätter rådgivningstjänsterna på ett lönsamt sätt.</li></ul>

Den studerande genomför företagsrådgivning inom naturproduktbranschen.

Genomförande av företagsrådgivning	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• använder moderna rådgivnings-, planerings-, utvärderings- och utvecklingsverktyg i rådgivningsarbetet</li><li>• ingår ett avtal om tystnadsplikt med dem som deltar i rådgivningen</li><li>• ger råd om vilken betydelse internationella och nationella lagar och bestämmelser för naturproduktbranschen har för företagsverksamheten</li><li>• föreslår för situationen lämpliga lösningar och motiverar dem</li><li>• hjälper företagaren att välja ett alternativ som är lönsamt med tanke på helheten</li><li>• utnyttjar kunskap och anlitar sakkunniga i den mån det behövs för rådgivningen</li><li>• behandlar material som berör kunden konfidentiellt</li><li>• tillämpar i rådgivningen sakkunnigt sin kunskap om naturproduktbranschen och verksamhetsfältet</li></ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kommunicerar interaktivt genom att lyssna och ge konstruktiv respons.</li> </ul>
--	---

<b>Utvärdering av rådgivningssituationen</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utvärderar utgående från resurserna och tidsplanen hur rådgivningssituationen lyckades</li> <li>• samlar in respons på kundbetjäningen</li> <li>• samlar in respons på rådgivningens effektivitet</li> <li>• utvecklar sitt arbete utgående från utvärderingen.</li> </ul>

### Den studerande planerar och genomför konsumentrådgivning inom naturproduktbranschen.

<b>Definition av syftet med konsumentrådgivningen</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• väljer naturprodukter för rådgivningen utifrån sin sakkunskap och behovet av rådgivning</li> <li>• definierar syftet med rådgivningen utgående från konsumentens behov eller evenemangets karaktär</li> <li>• utreder de ekonomiska möjligheterna för syftet med konsumentrådgivningen</li> <li>• söker finansieringsform och -sätt för konsumentrådgivningen</li> <li>• definierar målgruppen för evenemanget eller tillställningen.</li> </ul>

<b>Planering av konsumentrådgivning</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• planerar sakinnehållet och rådgivningsmetoderna vid evenemanget</li> <li>• planerar material och utrustning som behövs för evenemanget</li> <li>• skaffar en lämplig lokal och de tillstånd som behövs</li> <li>• planerar inredningen i lokalen genom att utnyttja naturprodukter</li> <li>• beräknar kostnaderna för evenemanget och prissätter det på ett lönsamt sätt</li> <li>• planerar programmet och gör upp en realistisk tidtabell för evenemanget</li> <li>• inbjuder andra sakkunniga att delta på olika sätt och ingår behövliga avtal</li> <li>• deltar i planeringen av säkerheten under evenemanget.</li> </ul>

<b>Genomförande av konsumentrådgivning</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• avtalar om platsen för evenemanget eller tillställningen med lokalens ägare eller hyresvärd</li> <li>• framställer eller skaffar det material och den utrustning som planerats för rådgivningen och inredningen</li> <li>• ger sakkunnigt konsumenterna råd under evenemang och tillställningar och berättar om användningen av naturprodukter</li> <li>• vägleder och ger grupper råd under rådgivningsevenemang inomhus eller utomhus, kommunicerar interaktivt, lyssnar och ger respons</li> <li>• följer på valbart sätt upp hur målet för evenemanget nås</li> <li>• sköter informationen efter evenemanget.</li> </ul>

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov i företags- och konsumentrådgivning inom naturproduktbranschen. Det kan ske i ett rådgivningsuppdrag i en organisation, ett företag eller i samband med ett projekt. Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att planera och genomföra ett konsumentinriktat evenemang och företagsinriktad rådgivning som anknyter till naturprodukter. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.16. Förädling av naturprodukter till livsmedel, 30 kp (200766)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera livsmedel av naturprodukter
- beställa och lagra råvaror
- framställa livsmedel av naturprodukter
- förpacka och lagra de färdiga produkterna.

### Bedömning

Den studerande planerar livsmedel av naturprodukter.

Bedömning av marknadsläget	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• utreder konsumenternas och andra kundgruppers intresse för naturprodukter och förutser framtida konsumtionstrender</li><li>• skapar ett livsmedel utgående från efterfrågan och behov</li><li>• utreder om det finns motsvarande konkurrerande produkter på marknaden.</li></ul>

Produktutveckling	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"><li>• planerar ett livsmedel som innehåller naturprodukter genom att använda i lagen tillåtna råvaror eller skaffa tillstånd för ett nytt livsmedel</li><li>• väljer råvarorna med beaktande av allergier och specialdieter</li><li>• planerar receptet för sin framtagna produkt så att den innehåller så lite lagenliga tillsats- och hjälpämnen som möjligt</li><li>• framställer provpartier enligt receptet</li><li>• utvecklar produkten utgående från målgruppen och distributionskanalen</li><li>• testar produkten med en testgrupp och samlar in respons</li><li>• modifierar vid behov receptet och råvarorna utgående från testresultatet</li><li>• genomför testmarknadsföring av produkten och utnyttjar responsen i utvecklingsarbetet</li><li>• planerar produktionsprocessen för sin utvecklade produkt så att processen löper smidigt i enlighet med målen</li><li>• bestämmer produktens hållbarhetstid med en lämplig metod</li><li>• bedömer den utvecklade produkten sensoriskt</li></ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• beräknar vilka råvarumängder som behövs för olika produktionsvolymerna och kontrollerar råvarutillgången</li> <li>• utarbetar en egenkontrollplan enligt vad som krävs.</li> </ul>
--	---

<b>Förpackningsplanering</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• planerar förpackningssättet utgående från målgruppen, vid behov genom att anlita sakkunniga</li> <li>• väljer lämpliga och lagenliga förpackningsmaterial för produkten</li> <li>• väljer förpackningsmaterial för att profilera sig gentemot konkurrenter</li> <li>• planerar förpackningar med ett säljande utseende, vid behov genom att anlita sakkunniga</li> <li>• planerar förpackningspåskrifterna i enlighet med lagstiftningen som gäller produkten</li> <li>• fäster vikt vid att förpackningarna är ekologiska och återvinningsbara.</li> </ul>

#### Den studerande beställer och lagrar råvaror.

<b>Beställning av råvaror och tillbehör</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• beräknar vilka råvarumängder som behövs och planerar in leveranserna i förhållande till produktionen och företagets resurser</li> <li>• konkurrensutsätter leveranserna och väljer leverantörer av råvaror och tillbehör</li> <li>• ingår behövliga underleverantörsavtal och beställer råvarorna och tillbehören.</li> </ul>

<b>Mottagning och lagring av råvaror</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kontrollerar att mängden och kvaliteten på råvarorna som tas emot motsvarar beställningen</li> <li>• reklamerar vid behov i enlighet med leveransvillkoren om det uppstår problem med leveransen</li> <li>• lagrar naturprodukter på ett ändamålsenligt sätt med tanke på hållbarhet och användningstidpunkt</li> <li>• bokför lagringen av råvaror.</li> </ul>

#### Den studerande framställer livsmedel av naturprodukter.

<b>Förbehandling av råvara</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tar från lagret en för produktionsatsen lämplig mängd råvaror till förbehandling</li> <li>• förbehandlar råvarorna på ett ändamålsenligt, ekonomiskt och hygieniskt sätt</li> <li>• följer livsmedelslagen och andra bestämmelser om framställning av livsmedel.</li> </ul>

<b>Förädling av naturprodukter</b>
------------------------------------

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• framställer ett livsmedel av naturprodukter med en vald metod enligt ett valt recept</li> <li>• följer lagar och bestämmelser och skaffar behövliga tillstånd för yrkesmässig produktion</li> <li>• framställer produkten genom ekonomisk användning av råvaror</li> <li>• bedömer sensoriskt kvaliteten på den färdiga produkten</li> <li>• härleder och korrigerar orsakerna till eventuella produktfel</li> <li>• följer hygienbestämmelserna inom livsmedelsbranschen och skaffar de tillstånd och intyg som behövs</li> <li>• tolkar resultaten av en kvalitetsanalys av livsmedlet och handlar utgående från dem</li> <li>• vidtar åtgärder, utför mätningar och gör anteckningar i enlighet med planen för egenkontroll</li> <li>• tolkar resultaten av mätningarna vid egenkontrollen och vidtar de korrigerande åtgärder som behövs.</li> </ul>

### Användning av maskiner och apparater

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• använder maskiner och apparater på ett säkert sätt</li> <li>• justerar vid behov själv, eller med hjälp av sakkunniga, maskiner och apparater under framställningsprocessen</li> <li>• rengör och underhåller maskiner och apparater med ämnen och redskap som är förenliga med livsmedelslagstiftningen</li> <li>• berättar vid behov om maskinernas och apparaternas skick för en reparatör och arbetsteamet eller beställer service.</li> </ul>

### Den studerande förpackar och lagrar de färdiga produkterna.

#### Förpackning och märkning av produkter

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• förpackar de färdiga produkterna med en ändamålsenlig och säker metod</li> <li>• förser förpackningarna med information i enlighet med myndigheternas anvisningar om obligatorisk märkning av olika produkter och produktgrupper</li> <li>• förser förpackningarna med synliga, tydliga och hållbara etiketter</li> <li>• ser till att förpackningspåskrifterna är aktuella</li> <li>• sorterar, återvinner och förstör förpackningsavfall på rätt sätt.</li> </ul>

#### Lagring av produkter

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• lagrar förpackade produkter på det sätt som livsmedlet förutsätter och säkerställer en obruten kylkedja på det sätt som produkten förutsätter</li> <li>• bokför lagringen av produkter.</li> </ul>

#### Transport

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• samlar ihop produktpartier enligt köparens behov</li> <li>• skriver ut fraktsedlar</li> </ul>

- väljer transport enligt produktens krav
- konkurrensutsätter och beställer transport
- överlåter produkten för transport.

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov i ett vidareförädlingsföretag för naturprodukter. Den studerande planerar råvaror och framställningsmetod och framställer en mångsidig vidareförädlad produkt från råvara till färdigförpackad produkt och sköter om att produkten kommer ut på marknaden. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.17. Förädling av naturprodukter för att främja djurs välbefinnande, 30 kp (200767)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- av naturprodukter planera välfärdsprodukter för djur
- beställa och lagra råvaror
- av naturprodukter framställa välfärdsprodukter för djur
- förpacka och lagra de färdiga produkterna.

### Bedömning

Den studerande planerar välfärdsprodukter för djur av naturprodukter.

Bedömning av marknadsläget	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utreder intresset för produkter som främjar djurs välbefinnande och förutser framtida konsumtionstrender</li> <li>• skapar en produkt som främjar djurs välbefinnande utgående från efterfrågan och behov</li> <li>• utreder om det finns motsvarande konkurrerande produkter på marknaden.</li> </ul>

Produktutveckling	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• planerar av naturprodukter en produkt som främjar djurs välbefinnande genom att använda i lagen tillåtna råvaror</li> <li>• väljer råvarorna med beaktande av allergier och specialdieter</li> <li>• planerar produkten och specificerar hur den påverkar djurs välbefinnande</li> <li>• beaktar i planeringen aspekter gällande djurartens beteende, fysiologi och anatomi</li> <li>• planerar receptet för sin framtagna produkt så att den innehåller så lite lagenliga tillsats- och hjälpämnen som möjligt</li> <li>• framställer provpartier enligt receptet</li> <li>• utvecklar produkten utgående från målgruppen och distributionskanalen</li> <li>• testar produkten med en testgrupp och samlar in respons</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• modifierar vid behov receptet och råvarorna utgående från testresultatet</li> <li>• genomför testmarknadsföring av produkten och utnyttjar responsen i utvecklingsarbetet</li> <li>• planerar produktionsprocessen för sin utvecklade produkt så att processen löper smidigt i enlighet med målen</li> <li>• bestämmer produktens hållbarhetstid med en lämplig metod</li> <li>• bedömer den utvecklade produkten sensoriskt</li> <li>• beräknar vilka råvarumängder som behövs för olika produktionsvolymerna och kontrollerar råvarutillgången</li> <li>• utarbetar en egenkontrollplan enligt vad som krävs.</li> </ul>
--	---

<b>Förpackningsplanering</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• planerar förpackningssättet utgående från målgruppen, vid behov genom att anlita sakkunniga</li> <li>• väljer lämpliga och lagenliga förpackningsmaterial för produkten</li> <li>• väljer förpackningsmaterial för att profilera sig gentemot konkurrenter</li> <li>• planerar förpackningar med ett säljande utseende, vid behov genom att anlita sakkunniga</li> <li>• planerar förpackningspåskrifterna i enlighet med lagstiftningen som gäller produkten</li> <li>• fäster vikt vid att förpackningarna är ekologiska och återvinningsbara.</li> </ul>

#### Den studerande beställer och lagrar råvaror.

<b>Beställning av råvaror och tillbehör</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• beräknar vilka råvarumängder som behövs och planerar in leveranserna i förhållande till produktionen och företagets resurser</li> <li>• konkurrensutsätter leveranserna och väljer leverantörer av råvaror och tillbehör</li> <li>• ingår behövliga underleverantörsavtal och beställer råvarorna och tillbehören.</li> </ul>

<b>Mottagning och lagring av råvaror</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kontrollerar att mängden och kvaliteten på råvarorna som tas emot motsvarar beställningen</li> <li>• reklamerar vid behov i enlighet med leveransvillkoren om det uppstår problem med leveransen</li> <li>• lagrar naturprodukter på ett ändamålsenligt sätt med tanke på hållbarhet och användningstidpunkt</li> <li>• bokför lagringen av råvaror.</li> </ul>

#### Den studerande framställer välfärdsprodukter för djur av naturprodukter.

<b>Förbehandling av råvara</b>	
Den studerande	



Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tar från lagret en för produktionssatsen lämplig mängd råvaror till förbehandling</li> <li>• förbehandlar råvarorna på ett ändamålsenligt, ekonomiskt och hygieniskt sätt.</li> </ul>
----------------------------------	--

### Förädling av naturprodukter till välfärdsprodukter för djur

Den studerande

Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• framställer av naturprodukter en produkt som främjar djurs välbefinnande med en vald metod enligt ett valt recept</li> <li>• följer lagar och bestämmelser och skaffar behövliga tillstånd för yrkesmässig produktion</li> <li>• framställer produkten genom ekonomisk användning av råvaror</li> <li>• bedömer sensoriskt kvaliteten på den färdiga produkten</li> <li>• härleder och korrigerar orsakerna till eventuella produktfel</li> <li>• följer hygienbestämmelserna.</li> </ul>
----------------------------------	--

### Användning av maskiner och apparater

Den studerande

Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• använder maskiner och apparater på ett säkert sätt</li> <li>• justerar vid behov själv, eller med hjälp av sakkunniga, maskiner och apparater under framställningsprocessen</li> <li>• rengör och underhåller maskiner och apparater med ämnen och redskap som är förenliga med livsmedelslagstiftningen</li> <li>• berättar vid behov om maskinernas och apparaternas skick för en reparatör och arbetsteamet eller beställer service.</li> </ul>
----------------------------------	---

Den studerande förpackar och lagrar de färdiga produkterna.

### Förpackning och märkning av produkter

Den studerande

Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• förpackar de färdiga produkterna med en ändamålsenlig och säker metod</li> <li>• förser förpackningarna med information i enlighet med myndigheternas anvisningar om obligatorisk märkning av olika produkter och produktgrupper</li> <li>• förser förpackningarna med synliga, tydliga och hållbara etiketter</li> <li>• ser till att förpackningspåskrifterna är aktuella</li> <li>• sorterar, återvinner och förstör förpackningsavfall på rätt sätt.</li> </ul>
----------------------------------	--

### Lagring av produkter

Den studerande

Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• lagrar förpackade produkter och säkerställer en obruten kyl-, värme- eller torrkedja på det sätt som produkterna förutsätter</li> <li>• bokför lagringen av produkter.</li> </ul>
----------------------------------	--

### Transport

Den studerande

Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• samlar ihop produktpartier enligt köparens behov</li> <li>• skriver ut fraktsedlar</li> <li>• väljer transport enligt produktens krav</li> </ul>
----------------------------------	---

- konkurransutsätter och beställer transport
- överlåter produkten för transport.

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov i ett företag som förädlar djurfoder eller andra produkter som främjar djurs välbefinnande. Den studerande planerar råvaror och framställningsmetod och framställer en mångsidig produkt som främjar djurs välbefinnande från råvara till färdigförpackad produkt och sköter om att produkten kommer ut på marknaden. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.18. Framställning av friskvårdsprodukter som bygger på naturprodukter, 30 kp (200768)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera friskvårdsprodukter av naturprodukter
- beställa och lagra råvaror
- framställa friskvårdsprodukter av naturprodukter
- förpacka och lagra de färdiga produkterna.

### Bedömning

Den studerande planerar friskvårdsprodukter av naturprodukter.

Bedömning av marknadsläget	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utreder konsumenternas och andra kundgruppers intresse för friskvårdsprodukter och förutser framtida konsumtionstrender</li> <li>• drar vid planeringen nytta av kunskap om traditioner och lokal kultur</li> <li>• skapar en produkt utgående från efterfrågan och behov</li> <li>• utreder om det finns motsvarande konkurrerande produkter på marknaden.</li> </ul>

Produktutveckling	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• skaffar behövliga tillstånd för yrkesmässig produktion enligt bestämmelserna</li> <li>• planerar en friskvårdsprodukt som innehåller naturprodukter genom att använda i lagen tillåtna råvaror</li> <li>• väljer råvaror med beaktande av allergier</li> <li>• planerar produkten medveten om hur den påverkar välbefinnandet</li> <li>• planerar receptet för sin framtagna produkt så att den innehåller så lite lagenliga tillsats- och hjälpämnen som möjligt</li> <li>• framställer provpartier enligt receptet</li> <li>• utvecklar produkten utgående från målgruppen och distributionskanalen</li> <li>• testar produkten med en testgrupp och samlar in respons</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• modifierar vid behov receptet och råvarorna utgående från testresultatet</li> <li>• genomför testmarknadsföring av produkten och utnyttjar responsen i utvecklingsarbetet</li> <li>• planerar produktionsprocessen för sin utvecklade produkt så att processen löper smidigt i enlighet med målen</li> <li>• bestämmer produktens hållbarhetstid med en lämplig metod</li> <li>• bedömer den utvecklade produkten sensoriskt</li> <li>• beräknar vilka råvarumängder som behövs för olika produktionsvolymerna och kontrollerar råvarutillgången</li> <li>• utarbetar en egenkontrollplan enligt vad som krävs.</li> </ul>
--	---

<b>Förpackningsplanering</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• planerar förpackningssättet utgående från målgruppen, vid behov genom att anlita sakkunniga</li> <li>• väljer lämpliga och lagenliga förpackningsmaterial för produkten</li> <li>• väljer förpackningsmaterial för att profilera sig gentemot konkurrenter</li> <li>• planerar förpackningar med ett säljande utseende, vid behov genom att anlita sakkunniga</li> <li>• planerar förpackningspåskrifterna i enlighet med lagstiftningen som gäller produkten</li> <li>• fäster vikt vid att förpackningarna är ekologiska och återvinningsbara.</li> </ul>

#### Den studerande beställer och lagrar råvaror.

<b>Beställning av råvaror och tillbehör</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• beräknar vilka råvarumängder som behövs och planerar in leveranserna i förhållande till produktionen och företagets resurser</li> <li>• konkurrensutsätter leveranserna och väljer leverantörer av råvaror och tillbehör</li> <li>• ingår behövliga underleverantörsavtal och beställer råvarorna och tillbehören.</li> </ul>

<b>Mottagning och lagring av råvaror</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kontrollerar att mängden och kvaliteten på råvarorna som tas emot motsvarar beställningen</li> <li>• reklamerar vid behov i enlighet med leveransvillkoren om det uppstår problem med leveransen</li> <li>• lagrar naturprodukter på ett ändamålsenligt sätt med tanke på hållbarhet och användningstidpunkt</li> <li>• bokför lagringen av råvaror.</li> </ul>

#### Den studerande framställer friskvårdsprodukter av naturprodukter.

<b>Förbehandling av råvara</b>	
Den studerande	

Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>tar från lagret en för produktionssatsen lämplig mängd råvaror till förbehandling</li> <li>förbehandlar råvarorna på ett ändamålsenligt, ekonomiskt och hygieniskt sätt.</li> </ul>
----------------------------------	--

### Förädling av naturprodukter till friskvårdsprodukter

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>ser till att verksamheten följer lagar och bestämmelser</li> <li>framställer en friskvårdsprodukt av naturprodukter med en valbar metod enligt ett valbart recept</li> <li>framställer produkten genom ekonomisk användning av råvaror</li> <li>bedömer sensoriskt kvaliteten på den färdiga produkten</li> <li>härleder och korrigerar orsakerna till eventuella produktfel</li> <li>följer hygienbestämmelserna inom friskvårdsbranschen</li> <li>tolkar resultaten av en kvalitetsanalys av friskvårdsprodukten och handlar utgående från dem.</li> </ul>

### Användning av maskiner och apparater

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>använder maskiner och apparater på ett säkert sätt</li> <li>justerar vid behov själv, eller med hjälp av sakkunniga, maskiner och apparater under framställningsprocessen</li> <li>rengör och underhåller maskiner och apparater med ämnen och redskap som är förenliga med livsmedelslagstiftningen</li> <li>berättar vid behov om maskinernas och apparaternas skick för en reparatör och arbetsteamet eller beställer service.</li> </ul>

**Den studerande förpackar och lagrar de färdiga produkterna.**

### Förpackning och märkning av produkter

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>förpackar de färdiga produkterna med en ändamålsenlig och säker metod</li> <li>förser förpackningarna med information i enlighet med myndigheternas anvisningar om obligatorisk märkning av olika produkter och produktgrupper</li> <li>förser förpackningarna med synliga, tydliga och hållbara etiketter</li> <li>ser till att förpackningspåskrifterna är aktuella</li> <li>sorterar, återvinner och förstör förpackningsavfall på rätt sätt.</li> </ul>

### Lagring av produkter

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>lagrar förpackade produkter och säkerställer en obruten kyl-, värme- eller torrkedja på det sätt som produkterna förutsätter</li> <li>bokför lagringen av produkter.</li> </ul>

### Transport

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>samlar ihop produktpartier enligt köparens behov</li> <li>skriver ut fraktsedlar</li> </ul>

- väljer transport enligt produktens krav
- konkurransutsätter och beställer transport
- överlåter produkten för transport.

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov i ett företag som förädlar friskvårdsprodukter. Den studerande planerar råvaror och framställningsmetod och framställer en mångsidig friskvårdsprodukt från råvara till färdigförpackad produkt och sköter om att produkten kommer ut på marknaden. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.19. Tillverkning av hantverks- och prydnadsföremål av råvaror från naturen, 30 kp (200769)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera hantverks- och prydnadsföremål av råvaror från naturen
- beställa och lagra råvaror
- tillverka hantverks- och prydnadsföremål av råvaror från naturen
- förpacka och lagra de färdiga produkterna.

### Bedömning

Den studerande planerar hantverks- och prydnadsföremål av råvaror från naturen.

Bedömning av marknadsläget	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utreder konsumenternas och andra kundgruppers intresse för dekorationsmaterial från naturen och förutser framtida konsumtionstrender</li> <li>• skapar en produkt utgående från efterfrågan och behov</li> <li>• utreder om det finns motsvarande konkurrerande produkter på marknaden.</li> </ul>

Produktutveckling	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• planerar ett hantverk eller en prydnad av naturprodukter</li> <li>• tillämpar mångsidigt grundläggande färg- och kompositionslära i sitt arbete</li> <li>• hittar aktivt på nya möjligheter att använda råvaror från naturen i hantverks- och prydnadsföremål så att de är ekologiska och miljövänliga</li> <li>• tar i beaktande allergier och andra faktorer som begränsar användningen av råvaror</li> <li>• utvecklar produkten utgående från målgruppen och distributionskanalen</li> <li>• tillverkar ett provparti av sin produkt</li> <li>• testar produkten med en testgrupp och samlar in respons</li> <li>• observerar hur hållbar produkten är och hur den förändras när ljusförhållandet, temperaturen eller luftfuktigheten förändras</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ändrar vid behov på tillverknings sätt och råvaror med hjälp av tekniker som är avsedda för olika ändamål</li> <li>• genomför testmarknadsförelring av produkten och utnyttjar respon- sen i utvecklingsarbetet</li> <li>• planerar produktionsprocessen för sin produkt så att processen löper smidigt i enlighet med målen</li> <li>• beräknar vilka råvarumängder som behövs för olika produktionsvolym- er och kontrollerar råvarutillgången.</li> </ul>
--	---

<b>Förpackningsplanering för hantverks- och prydnadsförelmål</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• planerar förpackningssättet utgående från målgruppen, vid behov genom att anlita sakkunniga</li> <li>• väljer lämpliga och säkra förpackningsmaterial för produkten</li> <li>• väljer förpackningsmaterial för att profilera sig gentemot konkurrenter</li> <li>• planerar förpackningar med ett säljande utseende, vid behov genom att anlita sakkunniga</li> <li>• planerar förpackningspåskriften i enlighet med lagstiftningen som gäller produkten</li> <li>• fäster vikt vid att förpackningarna är ekologiska och återvinningsbara.</li> </ul>

Den studerande beställer och lagrar råvaror.

<b>Beställning av råvaror och tillbehör</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• beräknar vilka råvarumängder som behövs och planerar in leveranserna i förhållande till produktionen och företagets resurser</li> <li>• konkurrensutsätter leveranserna och väljer leverantörer av råvaror och tillbehör</li> <li>• ingår behövliga underleverantörsavtal och beställer råvarorna och tillbehören.</li> </ul>

<b>Mottagning och lagring av råvaror</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kontrollerar att mängden och kvaliteten på råvarorna som tas emot motsvarar beställningen</li> <li>• reklamerar vid behov i enlighet med leveransvillkoren om det uppstår problem med leveransen</li> <li>• lagrar naturprodukter på ett ändamålsenligt sätt med tanke på hållbarhet och användningstidpunkt</li> <li>• bokför lagringen av råvaror.</li> </ul>

Den studerande tillverkar hantverks- och prydnadsförelmål av råvaror från naturen.

<b>Förbehandling av råvara</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tar från lagret de råvaror som behövs för produktpartiet till förbehandling</li> <li>• förbehandlar råvaran på ett ändamålsenligt och ekonomiskt sätt.</li> </ul>

<b>Tillverkning av hantverks- och prydnadsföremål</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tillverkar med en vald metod hantverks- och prydnadsföremål av råvaror från naturen</li> <li>• följer lagar och bestämmelser</li> <li>• framställer produkten genom ekonomisk användning av råvaror</li> <li>• bedömer sensoriskt kvaliteten på den färdiga produkten</li> <li>• härleder och korrigerar orsakerna till eventuella produktfel.</li> </ul>

<b>Användning av redskap och utrustning</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• använder redskap och utrustning på ett säkert sätt</li> <li>• justerar vid behov själv, eller med hjälp av sakkunniga, redskapen och utrustningen under tillverkningsprocessen</li> <li>• rengör och underhåller redskap och utrustning med lagenliga ämnen och redskap</li> <li>• berättar vid behov om redskapens och utrustningens skick för en reparatör och arbetsteamet eller beställer service.</li> </ul>

**Den studerande förpackar och lagrar de färdiga produkterna.**

<b>Förpackning och märkning av produkten</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• förpackar de färdiga produkterna med en ändamålsenlig och säker metod</li> <li>• förser förpackningarna med information i enlighet med myndigheternas anvisningar om obligatorisk märkning av olika produkter och produktgrupper</li> <li>• förser förpackningarna med synliga, tydliga och hållbara etiketter</li> <li>• ser till att förpackningspåskrifterna är aktuella</li> <li>• sorterar, återvinner och förstör förpackningsavfall på rätt sätt.</li> </ul>

<b>Lagring av produkter</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• lagrar förpackade produkter och säkerställer en obruten kyl- eller torrkedja på det sätt som produkterna förutsätter</li> <li>• bokför lagringen av produkter.</li> </ul>

<b>Transport</b>	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• samlar ihop produktpartier enligt köparens behov</li> <li>• skriver ut fraktsedlar</li> <li>• väljer transport enligt produktens krav</li> <li>• konkurrensutsätter och beställer transport</li> <li>• överlåter produkten för transport.</li> </ul>

## **Sätt att påvisa yrkesskickligheten**

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och tillverka produkter av naturmaterial. Den studerande planerar råvaror och

framställningsmetod och framställer ett mångsidigt hantverks- eller prydnadsföremål från råvara till färdigförpackad produkt och sköter om att produkten kommer ut på marknaden. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.20. Produktion av råvaror för naturprodukter, 30 kp (200770)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera produktion av råvaror för naturprodukter
- genomföra odling eller halvodling av naturprodukter
- lagra råvaror.

### Bedömning

Den studerande planerar produktion av råvaror för naturprodukter.

Bedömning av marknadsläget	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utreder konsumenternas och andra kundgruppers (vidareförädlare) intresse för råvaror från naturen och förutser framtida konsumtionstrender</li> <li>• hittar på nya odlingsmöjligheter utgående från efterfrågan och behov</li> <li>• utreder om det finns motsvarande konkurrerande utbud av råvaror på marknaden.</li> </ul>

Planering av odlingen och halvodlingen	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• väljer bland naturväxter, bär eller svampar de arter som bäst lämpar sig för odling eller halvodling och drar nytta av marknadsutredningar</li> <li>• väljer en, med avseende på klimat och jordmån, lämplig miljö för arten</li> <li>• väljer en lönsam odlings- eller halvodlingsmetod för arten</li> <li>• utarbetar en odlingsplan som innehåller en kalknings- och gödslingsplan samt en tidsplan för odlingen inklusive åtgärder i enlighet med krav och bestämmelser som gäller växt- eller svamparten</li> <li>• utarbetar utifrån odlingsplanen en produktionskostnads- och lönsamhetsberäkning och strävar efter lönsamhet i sin verksamhet</li> <li>• söker finansiering för produktionen med hjälp av olika finansieringskanaler</li> <li>• utarbetar en egenkontrollplan enligt lagstiftningen.</li> </ul>

Planering av hur råvaran ska säljas	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ingår avtal med köparna av råvaran</li> <li>• svarar på konkurrensutsättningar med skriftliga anbud</li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"> <li>• planerar förpackningssättet för råvaran utgående från målgruppen</li> <li>• väljer lämpliga och lagenliga förpackningsmaterial för råvaran</li> <li>• fäster vikt vid att förpackningarna är ekologiska och återvinningsbara</li> <li>• väljer förpackningsmaterial för att profilera sig gentemot konkurrenter</li> <li>• planerar förpackningarnas utseende, vid behov genom att anlita sakkunniga</li> <li>• planerar förpackningspåskrifterna i enlighet med lagstiftningen.</li> </ul>
--	--

#### Den studerande genomför odling eller halvodling av naturprodukter.

Användning av maskiner, apparater och redskap	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• använder maskiner, apparater och redskap på ett säkert sätt</li> <li>• rengör och underhåller maskiner, apparater och redskap under odlings- eller halvodlingsprocessen, själv eller med hjälp av sakkunniga</li> <li>• berättar vid behov om maskinernas, apparaternas eller redskapens skick för en reparatör och arbetsteamet eller beställer service.</li> </ul>

Genomförande av odling eller halvodling	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• förbereder den valda miljön för odling eller halvodling i enlighet med den valda arten och planerna</li> <li>• skaffar material för förökning utgående från den valda artens förökningssätt</li> <li>• hanterar förökningsmaterialet i enlighet med artens krav</li> <li>• planterar, sår eller ympar förökningsmaterialet på det sätt som krävs</li> <li>• odlar ansvarsfullt och beaktar arbets säkerheten</li> <li>• sköter växtbeståndet genom att sörja för bevattning, tilläggsgödning, pollination, observation och bekämpning av växtskadegörare i enlighet med artens och miljöns krav</li> <li>• följer lagarna om växtskyddsmedel, integrerat växtskydd och andra lagar och förordningar</li> <li>• för odlingsdagbok över utförda skötselåtgärder.</li> </ul>

Skörd	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tar till vara skörden i rätt tid och på rätt sätt med tanke på användningsändamålet</li> <li>• tar till vara skörden med beaktande av kvalitet och hygien</li> <li>• förbehandlar skörden före lagring.</li> </ul>

#### Den studerande lagrar råvaror.

Förpackning och märkning av råvaran	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• förpackar råvarorna med en ändamålsenlig och säker metod</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• förser förpackningarna med information i enlighet med myndigheternas anvisningar om obligatorisk märkning av olika råvaror</li> <li>• förser förpackningarna med erforderliga etiketter</li> <li>• ser till att förpackningspåskrifterna är aktuella</li> <li>• sorterar, återvinner och förstör förpackningsavfall på rätt sätt.</li> </ul>
--	---

Lagring av råvaror	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• lagrar råvaror på det sätt som arten förutsätter</li> <li>• säkerställer en obruten kylkedja på det sätt som produkten förutsätter</li> <li>• ser till att en torkad råvara lagras på rätt sätt</li> <li>• bokför lagringen av råvaror.</li> </ul>

Transport	
Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• samlar ihop produktpartier enligt köparens behov</li> <li>• skriver ut fraktsedlar</li> <li>• väljer transport enligt produktens krav</li> <li>• konkurrensutsätter och beställer transport</li> <li>• överlåter produkten för transport.</li> </ul>

### Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov i ett företag inom trädgårds- eller naturproduktbranschen genom att planera och genomföra produktion av en råvara för naturprodukter, åtminstone den valda arten. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.21. Organisera förädling av naturprodukter, 30 kp (200771)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera och skaffa de produktionslokaler som behövs för förädling
- skaffa apparater och utrustning för produktionen
- ordna med renhållning av lokalerna och med avfallshantering.

### Bedömning

Den studerande planerar och skaffar de produktionslokaler som behövs för förädling.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• uppskattar lämplig storlek och placering för produktionslokalen för verksamheten</li> <li>• uppskattar produktionslokalens personalstyrka och -kompetens</li> <li>• bestämmer kraven på omklädnings-, wc- och pausutrymmen enligt bestämmelserna</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• planerar anskaffning, förvaring och underhåll av personalens arbetskläder</li> <li>• planerar en lagenlig produktionslokal för sin verksamhet, vid behov med hjälp av sakkunniga</li> <li>• skaffar planenliga lokaler som behövs för verksamheten och skaffar de myndighetstillstånd som krävs</li> <li>• ser till att det uppgörs en egenkontrollplan för produktionsprocessen av vidareförädlingen.</li> </ul>
--	--

#### Den studerande skaffar apparater och utrustning för produktionen.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• väljer maskiner och utrustning som lämpar sig för produktionen med beaktande av produktionsmässiga, ekonomiska och miljömässiga aspekter</li> <li>• konkurrensutsätter anskaffningen av utrustningen och väljer de apparater o.d. som passar kriterierna bäst</li> <li>• beställer eller hyr maskinerna och utrustningen som väljs</li> <li>• installerar eller låter installera apparaterna och utrustningen enligt bestämmelserna.</li> </ul>

#### Den studerande ordnar med renhållning av lokalerna och med avfallshantering.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• planerar renhållning och städning samt förvaring av städutrustning i lokalerna</li> <li>• skaffar de redskap, hjälpmedel och tillbehör som behövs för städningen</li> <li>• planerar avfallshanteringen enligt lagen</li> <li>• bedömer hur ofta och var det finns behov av att ta renhetsprov.</li> </ul>

### Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och skaffa produktionslokaler med apparater och utrustning som lämpar sig för förädling av naturprodukter. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.22. Viltvård, 40 kp (200772)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- identifiera villebråd och deras livsmiljöer
- ordna med utfodring av villebråd
- genomföra fångst av små rovdjur
- minska skador som viltvården förorsakar
- agera etiskt och enligt principerna för hållbar utveckling.

### Bedömning

Den studerande identifierar villebråd och deras livsmiljöer.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• identifierar finländska villebråd enligt gällande lagstiftning, närbesläktade arter, icke fredade och fridlysta arter samt spår och lämningar</li> <li>• känner de vanligaste sjukdomarna hos villebråd och förhindrar att de sprids</li> <li>• berättar om vilka krav på livsmiljön som villebråden har under olika årstider (näring, skydd, hot)</li> <li>• identifierar livsmiljöer för villebråd i terrängen</li> <li>• deltar i triangelinventeringen av vilt.</li> </ul>

#### Den studerande ordnar med utfodring av villebråd.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• vet vilka viltarter det lönar sig att utfodra och beaktar det i sitt arbete</li> <li>• känner till de viktigaste utfodringsriskerna för viltet och naturen och tar hänsyn till det</li> <li>• planerar och genomför utfodringen ekonomiskt och i rätt tid</li> <li>• väljer utfodringsmetod, föda och eventuella utfodringsanordningar som passar arten</li> <li>• följer tillstånd och bestämmelser för anläggning av en viltåker</li> <li>• beaktar hur placeringen av en viltåker påverkar villebråd och rovdjur samt trafiken</li> <li>• väljer rätta växter för viltåkern enligt vilt och växtplats</li> <li>• iakttar såningstidpunkterna för de vanligaste viltåkerväxterna</li> <li>• anlägger en viltåker eller utfodringsplats och beaktar artens och miljöns krav.</li> </ul>

#### Den studerande genomför fångst av små rovdjur.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• använder artspecifikt lämpliga fångstmetoder och anordningar</li> <li>• följer lagen gällande fångstmetoder</li> <li>• känner levnadsvanorna och livsmiljön för den art som fångas</li> <li>• genomför fångsten av små rovdjur vid rätt tidpunkt</li> <li>• hanterar vapen och andra fångstredskap på ett säkert sätt</li> <li>• skjuter säkra villebrådsskott</li> <li>• avlivar bytet så snabbt och smärtfritt som möjligt</li> <li>• flår småviltet utan att skada skinnet</li> <li>• hanterar det flådda skinnet för vidareförädling</li> <li>• förstör kadaver av små rovdjur på behörigt sätt.</li> </ul>

#### Den studerande minskar skador som viltvården förorsakar.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• känner lagstiftningen gällande skador förorsakade av villebråd och agerar i skadesituationer enligt den</li> <li>• vet hur placeringen av en viltåker eller utfodringsplats kan bidra till eventuella viltskador och tar hänsyn till det i sitt arbete</li> <li>• bygger ett skydd som lämpar sig för reducering av viltskador</li> <li>• känner ersättningspraxis för skador förorsakade av villebråd och handlar vid behov i enlighet med den.</li> </ul>

#### Den studerande agerar etiskt och enligt principerna för hållbar utveckling.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• agerar enligt aktuella författningar, tillståndsförfaranden och bestämmelser</li> <li>• agerar med beaktande av ansvar och kompetenskrav som gäller för verksamheten</li> <li>• respekterar de rättigheter som markägarna, de lokala invånarna och de som rör sig i naturen har</li> <li>• beaktar verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringar</li> <li>• minimerar belastningen av miljön.</li> </ul>

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och genomföra åtgärder i anslutning till viltvård. Den studerande ska i yrkesprovet behärska viltarterna, deras krav när det gäller viltvården samt viltvård i praktiken. Den studerande visar sitt kunnande i artbestämning genom att identifiera de viltarter som enligt lagstiftningen jagas i Finland, deras närbesläktade arter, icke fredade och fridlysta arter samt spår och lämningar. Kunnandet visas i samband med praktiska arbetsuppgifter, i en artbestämningstent eller i en simulerad situation. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.23. Genomförande av jakttjänst, 30 kp (200773)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera och förbereda en jakttjänst
- genomföra jakttjänsten
- agera i kundbetjäningssituationer
- hantera viltfångsten
- agera enligt författningarna och principerna för hållbar utveckling.

### Bedömning

Den studerande planerar och förbereder en jakttjänst.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utreder utbudet och efterfrågan på jakttjänster samt beaktar detta i planeringen av tjänsten</li> <li>• planerar en jakttjänst och beaktar de centrala viltarter och jaktformer som lämpar sig för jaktturism på verksamhetsområdet</li> <li>• beaktar kundernas kulturbakgrund i planeringen</li> <li>• väljer terräng som passar jaktevenemanget och kundgruppen</li> <li>• utarbetar en genomförbar tidtabell för tjänsten</li> <li>• utarbetar en säkerhetsplan för tjänsten eller platsen för genomförandet</li> <li>• bestämmer och reserverar utrustning och andra resurser som behövs för tjänsten</li> <li>• planerar sina egna och en eventuell arbetsgrupps uppgifter</li> <li>• ansvarar för centrala tillstånds-, anmälningsskyldighets- och försäkringsfrågor gällande jakten och bransch-tjänsten</li> <li>• utarbetar förhandsinstruktioner som kunderna behöver</li> </ul>

- utarbetar för den ifrågavarande tjänsten en kostnadsberäkning som visar hur priset bildas
- fakturerar tjänsten.

#### Den studerande genomför jakttjänsten.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• genomför tjänstens olika skeden smidigt och enligt överenskommelsen</li> <li>• ansvarar för ett säkert genomförande av tjänsten</li> <li>• följer sin utarbetade plan och tidtabell</li> <li>• beaktar kundgruppens behov och begränsningar</li> <li>• väljer artspecifikt användningsbara fångstmetoder</li> <li>• deltar i jakten och följer lagstiftningen och anvisningarna för jakt</li> <li>• hanterar, förvarar och underhåller vapen säkert</li> <li>• kontrollerar tillstånd och licenser, att kunderna har riktig utrustning och instruerar kunderna i säkerhetsfrågor</li> <li>• säkerställer att kunderna förstått instruktionerna</li> <li>• ändrar sin verksamhet om situationerna eller förhållandena kräver det</li> <li>• identifierar gränserna för vad kunderna kan</li> <li>• behärskar allmänna färdigheter i första hjälpen på Fhj2-nivå även i terrängförhållanden och ger vid behov första hjälp.</li> </ul>

#### Den studerande agerar i kundbetjäningssituationer.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• leder verksamheten klart och tydligt</li> <li>• kommunicerar interaktivt och engagerar kunderna i mån av möjlighet</li> <li>• har omsorg om kundernas välbefinnande och säkerhet och tar även hänsyn till andra som rör sig i naturen</li> <li>• guidar och instruerar kunderna som grupp och enskilt och möjliggör en positiv naturupplevelse</li> <li>• berättar om den finländska jaktkulturen</li> <li>• berättar om jakt- och fridlysningstiderna för olika viltarter</li> <li>• begär och tar emot respons på sin verksamhet och definierar utvecklingsbehov.</li> </ul>

#### Den studerande hanterar viltfångsten.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• hanterar viltfångsten smidigt och hygieniskt i terrängen</li> <li>• sköter förvaring och transport av kundens fångst</li> <li>• berättar för kunden om olika möjligheter att dra nytta av, använda och tillreda viltfångsten.</li> </ul>

#### Den studerande agerar etiskt och enligt principerna för hållbar utveckling.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• agerar enligt aktuella författningar, tillståndsförfaranden och myndighetsanvisningar för tjänsten</li> <li>• agerar med beaktande av ansvar och kompetenskrav som gäller för jakten och turismtjänsten</li> <li>• respekterar markägarnas och de lokala jägarnas rättigheter</li> </ul>

- agerar på området med beaktande av verksamhetsmiljöns kultur och övriga näringar
- vägleder med sitt eget exempel kunderna i en miljövänlig verksamhet
- minimerar belastningen av miljön i sina aktiviteter
- ordnar verksamhetens avfallshantering enligt avfallslagstiftningen.

## Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och genomföra en säker jakttjänst. Den studerande ska i yrkesprovet behärska jakten av valbar art, att leda en grupp samt kundbetjäning. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

## 2.24. Viltfarmning, 30 kp (200774)

### Krav på yrkesskicklighet

Den studerande kan

- planera farmning av vilt
- genomföra viltfarmning
- ha omsorg om farmningshygien
- arts specifikt ha hand om vildfåglars ruvning
- sköta vildfåglars ungar
- genomföra utplantering av vilt
- agera etiskt och enligt principerna för hållbar utveckling.

### Bedömning

#### Den studerande planerar farmning av vilt.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• känner de arter som farmas</li> <li>• beaktar i farmningen de specialkrav som viltet som uppföds ställer och djurens välbefinnande</li> <li>• vet vilka inriktningsalternativ det finns för viltfarmning och väljer det som passar objektet</li> <li>• identifierar de risker som är förknippade med farmningen och beaktar dessa i sitt arbete</li> <li>• väljer en lämplig miljö för farmning av viltarten.</li> </ul>

#### Den studerande genomför viltfarmningen.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• bygger en farm eller ett stängsel som passar för viltarten och säkerställer att konstruktionerna är hållbara</li> <li>• sköter viltarten och beaktar individernas antal, ålder och fortplantering</li> <li>• agerar på det sätt årstiden förutsätter i viltvården</li> <li>• tillämpar sitt kunnande om djurens beteende i hanteringen av djuren och är förberedd på att djuren eventuellt kan reagera överraskande</li> <li>• väljer och använder ändamålsenliga redskap i arbetet</li> </ul>

- har omsorg om arbets säkerheten.

### Den studerande har omsorg om farmningshygien.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• identifierar sensoriskt om fodren kan användas och avlägsnar ett oanvändbart foder enligt anvisningarna</li> <li>• beaktar i arbetet faktorer som förebygger smittsamma djurepidemier och -sjukdomar</li> <li>• håller farmen ren, snygg och i ordning och främjar djurens hälsa och välbefinnande samt att arbetet är säkert och smidigt</li> <li>• fäster uppmärksamhet vid djurens grundläggande hälsotillstånd, renlighet, välbefinnande och beteende samt vid förändringar som skett i dessa och handlar på det sätt situationen kräver</li> <li>• behärskar att använda de apparater och redskap som behövs i den dagliga skötseln och kan underhålla dem.</li> </ul>

### Den studerande har artspecifikt hand om vildfåglars ruvning.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• känner artspecifikt till vildfåglars ruvningsprinciper och beaktar det i arbetet</li> <li>• reserverar lämpliga utrymmen, maskiner och tillbehör för ruvnings- och kläckningsskedet</li> <li>• känner till äggets uppbyggnad samt de förändringar som sker i det under ruvningen</li> <li>• samlar in, väljer ut och förvarar ägg avsedda för ruvning på rätt sätt</li> <li>• behärskar artspecifik maskinell ruvning.</li> </ul>

### Den studerande sköter vildfåglars ungar.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• reserverar uppfödningstrymmen och apparater för fågelungstadiet</li> <li>• ansvarar för temperaturen och belysningen i ungarnas utrymme och säkerställer fågelungarnas välbefinnande</li> <li>• utfodrar ungarna och beaktar deras åldersstadium</li> <li>• har omsorg om ungarnas vattenförsörjning på ett säkert sätt</li> <li>• håller ungarnas utrymme rent</li> <li>• reglerar ungarnas rörelseutrymme i enlighet med åldersstadiet.</li> </ul>

### Den studerande genomför utplantering av vilt.

Den studerande	
Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• handlar enligt lagstiftningen och bestämmelserna för överföring av uppfött vilt i terrängen</li> <li>• väljer en plats och ett sätt som lämpar sig för utplantering och stöder prägling till terrängen</li> <li>• bestämmer tidpunkt för utplanteringen</li> <li>• följer regler och bestämmelser för transport av djur.</li> </ul>

### Den studerande agerar etiskt och enligt principerna för hållbar utveckling.

Den studerande
----------------



Kriterier för godkänd prestation	<ul style="list-style-type: none"> <li>• agerar i viltfarmningen enligt aktuella författningar, tillståndsförfaranden och myndighetsanvisningar</li> <li>• organiserar farmmiljön så att djurets och miljöns säkerhet inte äventyras och att djuret upplever så lite stress som möjligt</li> <li>• beaktar i arbetet djurets behov av artspecifikt och individuellt beteende och dess särdrag</li> <li>• tar i sitt arbete hänsyn till hur förhållandena, närvaron av människor och andra djur påverkar djurens välbefinnande och beteende</li> <li>• minimerar belastningen av miljön</li> <li>• återvinner och sorterar avfall som uppstår på farmen, även problemavfall, enligt bestämmelserna om avfallshantering.</li> </ul>
----------------------------------	---

### Sätt att påvisa yrkesskickligheten

Den studerande visar sin yrkesskicklighet genom att utföra praktiska arbetsuppgifter i ett yrkesprov genom att planera och genomföra farmning och utplantering av en viltart. Den studerande ska i yrkesprovet kunna behärska farmningen och kraven för den valda arten. Till de delar som den yrkesskicklighet som krävs i examensdelen inte kan bedömas genom ett yrkesprov kompletteras visandet av yrkesskickligheten individuellt på andra sätt.

### 3. Bilaga 1. Förteckning över arter till examensdelen Arbeten i vildmarks- och naturmiljö

Den studerande ska enligt den bifogade förteckningen kunna identifiera ett antal arter inom olika organismgrupper som förekommer vilda i Finland. Arterna bör vara sådana att identifieringen av dem har betydelse i vildmarks- och naturguidens arbete. Antalet arter i varje organismgrupp kan variera upp till 20 procent. Helhetsantalet bör vara 350 arter. I stället för en art kan också någon annan taxonomisk nivå användas om det med hänsyn till guidningen och identifieringen i terrängförhållanden är motiverat. Arterna godkänns även om de inte tillhör någon av de nedan nämnda organismgrupperna, men dessa får inte överskrida 35 arter.

**Kärlväxter** 124 arter, av vilka 8 är **ormbunsväxter**

**Mossor** 6 arter

**Svampar** 40 arter, av vilka 5 arter är **tickor** och 5 arter **lavar**

**Däggdjur** 35 arter

**Fiskar och rundmunnar** 25 arter

**Kräldjur och groddjur** 6 arter

**Leddjur** 32 arter

**Fåglar** 82 arter

## 4. Bilaga 2. Förteckning över arter till examensdelen Tillvaratagande av naturprodukter

Den studerande ska i enlighet med sitt inriktningsalternativ känna igen arter som växer vilt i Finland i den omfattning som anges i nedanstående förteckning. Den studerande ska välja arter som är viktiga att känna igen i arbetet inom naturproduktbranschen.

### **Livsmedelsanvändning**

Växter 150 arter (örter och bär, liknande arter och giftiga arter)

Svampar 100 arter (matsvampar enligt Eviras rekommendation, liknande arter och giftiga svampar)

### **Användning som hantverks- och dekorationsmaterial**

Växter 50 arter

Svampar 30 arter, av vilka 5 tickarter och 6 lavararter (arter som lämpar sig för färgning och dekorationer)

### **Arter som används i friskvårdsprodukter**

Växter 50 arter

### **Odlingsbara arter**

Örter 50 arter

Bär 5 arter

Antalet växt- och svamparter får vardera justeras med högst 20 procent.